

11129

ARXIU LÍRICH-DRAMÁTICH.

L' ÚLTIM REY
DE MAGNOLIA.

ÓPERA CÒMICA EN TRES ACTES Y EN VERS,

LLETRA DE

D. SERAFÍ PITARRA,

MÚSICA DE

D. JOSEPH TEODORO VILAR.

Representada ab gran aplauso en los teatros
del Odeon y de Romea.

PREU 2 RALS.

BARCELONA.

LLIBRERÍA D' EUDAL PUIG,

PLASSA NOVA, NÚMERO 5.

1868.

Soler
(preu)

L' ULTIM REY DE MAGNOLIA.

Digitized by the Internet Archive
in 2015

L' ÚLTIM REY
DE MAGNOLIA.

ÓPERA CÓMICA EN TRES ACTES Y EN VERS,

LLETRA DE

D. SERAFÍ PITARRA,

MÚSICA DE

D. JOSEPH TEODORO VILAR.

Representada ab gran aplauso en los teatros
del Odeon y de Romea.

BARCELONA.

LLIBRERÍA D' EUDAL PUIG,

PLASSA NOVA, NÚMERO 5.

1868.

REPARTO.

PERSONATGES.	ACTORS.
BLANCA.	D. ^a TERESA VIVES.
DALMIRA.	» CATALINA PLANAS.
LO BARÓ.	D. LLEÓ FONTOVA.
LO DUCH.	» JOSEPH CLUGELLAS.
GUILLEM XIX.	» FRANCISCO PUIG.
LO MINISTRE DE GRACIA Y JUSTICIA.	» JOAN BERTRAN.
L' EMBAIXADOR INGLÉS.	» ISCLE SOLER.
LO MINISTRE DE MARINA.	» RÓMULO GUELLO.
LO MINISTRE DE ULTRAMAR.	» RAMON VIESA.
EL GENERAL METRALLA.	» JORGE PEREZ.
L' EMBAIXADOR ESPAÑOL.	» ANTON CAZURRO.
L' EMBAIXADOR FRANCÉS.	» ANTONI PERELLÒ.
UN MINISTRE.	» JOSEPH ISERN.
PATGE PRIMER.	» N. N.
PATGE SEGON.	» N. N.
UN NOBLE.	» N. N.
UN HOME DEL POBLE.	» N. N.

Ministres del Duch, Ministres del Barò, Soldats, Patges, Dames,
Cortesans, Músichs, etc., etc., etc.

Prenentla purament com obra imaginaria, lo director d' escena,
pot adaptarhi l' época y 'ls trajos que á son modo de véurer pogan
produhir mes poetich efecte.

Es propietat absoluta del autor y lo director del «Archiu lirich
dramátich» es l' únich encarregát.

ACTE PRIMER.

Jardins del palau de Magnolia decorats per una gran recepció.—En primer terme un trono real.

ESCENA PRIMERA.

Lo BARÓ, lo DUCH, tots los ministres, los embaixadors, coros de damas y cortesans passejant pe 'ls jardins.

MÚSICA.

LAS DAMAS. Ja que sabém totas que 'l rey que ha entrat nou diuhen qu' es de mena de ser calurós, vestits de glassetas, esbufegar molt, anar escotadas y tenir calor.
Ventemnos, ventemnos, y... ¡etsem!

LOS DEL DUCH. (¡Massa poch! Un costipat que ara los matés á tots.)

CORTESANS. Ja que á tots nos consta que 'l rey que ha entrat nou, diuhen que es de mena de ser calurós... La levita oberta, esbufegar molt, fluixa la corbata, y ab lo mocador...

Ventemnos, ventemnos, y etsem!
LOS DEL DUCH. (¡Massa poch! Un costipat que ara los matés á tots.)

LOS DEL DUCH. No perque ara 'ns consta que 'l rey que ha entrat nou, diuhen que es de mena de ser calurós, hem de costiparnos com fa avuy la cort. Cordemnos, cordemnos., posems' los guants tots... Cordemlos, cordemlos y...

LOS ALTRES. ¡Etsém!

LOS DEL DUCH. (¡Massa poch! Un costipat que ara los matés á tots.)

(Passejant se 'n van tots, menos lo Duch y 'ls seus ministres.)

ESCENA II.

Lo DUCH, sos ministres.

Tots. ¡Ja, ja, ja, ja, ja! (Burlantse dels que se 'n van.)
DUCH. ¡Misenas

676971

y cosas d' aquesta cort!
que, per adularlo, imita
quant fa 'l rey, dolent ó bo.
Mes ja que tenim un rato,
senyors, y havem quedat sols,
sas senyorías no ignoran
que, mort Ernest vint y dos,
que Dèu en sa gloria tinga,
va quedar heréu de tot
aquest regne imaginari,
lo jove Guillem dinou.
Educat baix la influencia
d' aquest Barò y de sa cort,
lo Soberá tè incomplerta
y falsa la educaciò.
Es impetuòs, tè capritxos,
es voluble, y si bè tot
se compensa ab la grandesa
de un cor noble y generòs,
defectes son que al fi poden
dur á un abisme sens fons.
Mes ab tot y 'l gran afecte
que 'l Soberá du al Barò,
al arribá avuy al dia
en que, governant ell sol,
dèu nombrar un ministeri
perque l' aconselli en tot;
lo Rey, que ab tots sos defectes
no es tant tonto com aixó,
crech que compendrà que un neci
governa un regne no pot,
y 'm cridarà perque formi
tot lo ministeri jo.
¿Si ara á n' aquest cas s' arriba
puch contar ab tots?

TOTS.

Ab tots.

DUCH.

Advertiu donchs que no acceptó
si no es ab la condició
de dir sols la vritat pura,
y, abans que sè adulars,
primer tot lo ministeri
presenta sas dimisions.

MINISTRE.

Queda desd' ara acceptada.

DUCH.

Contestéu per votaciò.

L' UN AL ALTRE. Si, Si, Si, Si, Si, Si.

DUCH.

Entesos.

MINISTRE.

Sempre tal com volguéu vos.

DUCH.

'Sent donchs d' aquesta manera,
estéu ja disposats tots
per negá avuy al monarca
tres cosas, que penso jo
que 'ns demanará tant prompte
com nos tinga al sèu entorn.

La primera: enviar la escuadra
contra 'l Gran turch...

TOTS. (Com dihent que es disbarat.) ¡Oh! ¡oh! ¡oh!

DUCH. La nostra escuadra es petita,
lo Gran Turch es poderòs,
y 'ns la tirarán á pico.

UNS. ¡M' hi nego!

ALTRES. ¡M' hi nego!

MINISTRE. Y jo.

DUCH. La segòna, dá un concert,
convidant tota la cort,
ahònt vol ell lluhir los sèus mérits.

UNS. ¡Impossible!

ALTRES. ¡No senyor!

MINISTRE. ¡Aixó es posarse en ridícul!

UNS. ¡No potsè!

ALTRE. 'Ns hi neguéem tots.

DUCH. La tercera, es que demana
que consentim en l' amor
que á la Princesa Dalmira
fa temps que porta.

UNS. ¡No!

ALTRES. ¡No!

MINISTRE. La fama de la princesa
es mòlt duptosa per tot.

DUCH. Y jo tinch probas seguras
de que hi ha motiu per ço.

MINISTRE. ¡Ans que cedí, 'l ministèri
presenta sas dimisions!

DUCH. ¡Sobre ma espasa jureuho! (Desenvayna.)

TOTS. ¡Ho jurém! (Hi encreuhen tots la espasa.)

DUCH. ¡Y ho juro, jo!

ESCENA III.

Los mateixos, Lo BARÓ.

BARÓ. Veyéus aquí un cop de drama,
d' efecte; pero no es nou.

MÒLTS. ¡Viva Dèu!

DUCH. L' arma envaynada
y deixeume ab ell tot sol.

(Los ministros se contenen y se 'n van.)

ESCENA IV.

Lo DUCH, Lo BARÓ.

DUCH. Deya l' ingeniós poeta (Mofa 'ls dos.)
que no es nou lo cop, per ell,
pero un cop... de drama, vell,
val mes que nou... de saynete.

- BARÒ. Segòns, perque crech que es fama,
pe 'ls que han entés en aixó,
que hi ha... *saynete*, tant bo
com puga sè 'l millor drama.
- DUCH. ¿Y l' heu comensat á escriurer
ja pe 'l triunfo celebrar?
- BARÒ. Com que aixó m' ha d' alegrar...
bè haig de fer cosas de riurer.
¿Y vos, ja escribiu lo drama
per plorar bè la derrota?
- DUCH. May per tant poch un patriota,
plora, está trist, ni s' esclama.
- BARÒ. ¿Ja que l' escribiu, voléu
que 'us dongui un consell de poeta?
- DUCH. Si 'n voléu un pe 'l *saynete*
no hi ha reparo.
- BARÒ. Diguéu.
- DUCH. Lo podéu primer dir vos.
- BARÒ. Donchs féu que siga 'l galan
un mes furiòs que Satán
que va al palau á fer l' òs,
y que al fi, quant gent mes sabia
que li han pres lo càrrech noti,
s' arrenqui... fins lo bigoti
per esbravarse la rabia.
- DUCH. Accepto 'l consell del poeta
y potsè aixís l' escriurè;
pero abans, li esplicarè
quin deu sè 'l plan del *saynete*.
- BARÒ. ¿Vejam si serà tant bo
com el que ara jo us atrasso?
- DUCH. Hi ha d' havé un graciòs... pallaso...
dels de garrot de cartrò,
que per arribá als turrans
en res degradant repari,
y que 's pinti, y s' emmascari,
y vagi de genollons;
y així, un cop fet l' entremés,
posá 'l sol titol que hi trovo:
—*Saynete*... escrit perque un bobo
m' hi fassi tots los papers.
- BARÒ. ¡Ja, ja!... ¡Si que farà riurer!
- DUCH. Si 'l feu vos, jo faig lo drama.
- BARÒ. ¡No 'm desagrada la trama!
- DUCH. Donchs ara me 'n vaig á escriurer.
- BARÒ. Feulo tal com jo us l' atrasso. (Intenció sempre.)
- DUCH. Feu que 'l mèu intent s' hi noti.
- BARÒ. ¡Qué s' arrenqui bè 'l bigoti!
- DUCH. ¡Que fassi bè... de pallaso ! (Se 'n va.)

ESCENA V.

LO BARÓ, sos ministres, METRALLA, que entran y al trovarlo se posan á riurer.

UNS. ¡Ja, ja, ja!

GRACIA. Mireulo allí.

BARÒ. Ara mateix nos estavam aquí, que nos las cantavam.

MARINA. ¿Y per qué 'ns voléu aquí?

BARÒ. Per parlarvos del assumpto que crech que á tots interessa.

GRACIA. Donchs ja ho podéu dir depressa.

MARINA. Al grà.

METRALLA. Y esplicarse al punto.

BARÒ. Doncas... pero abans d' aixó...

¿Ja us han arrencat la dent?

GRACIA. ¡Y donchs hem!

MARINA. ¡Aixó al moment!

BARÒ. Mòlt me plau tal sumisió.

GRACIA. ¿Pero s' pot saber per qué nos l' havéu feta arrencar?

BARÒ. Ahí anant á passejar, lo Rey va cáurer.

METRALLA. Lo sè.

BARÒ. Y com cayent va trencarse una dent d' aquí al devant, jo vaig pensar al instant que sense dent ha d' anarse y que tot aquest estiu ha de ser la última moda aixó al dentat.

MARINA. ¡M' acomoda!

GRACIA. ¡Aquest Barò es lo mes viu !...

BARÒ. No 'ns hem de descuydar may d' elogiar tot lo que ell fassi.

MARINA. No tinguéu por que re 'm passi.

METRALLA. Ni á mi tampoco.

MARINA. ¡Aixó ray!

BARÒ. Donchs arribant ja al gran dia en que ell deu governar sol, nombrá al ministeri vol y crech que á mi per ço 'm tria.

GRACIA. Aceptem tots.

MARINA. Aceptem.

BARÒ. Donchs cumplint los reals encarrechs nos repartirem los cárrechs ara que aquí sols estém.

Jo, president.

MARINA. Aprobat.

BARÒ. Y feu mòlt bè d' aprobarme perque tant sols d' humillarme...

GRACIA. Si, si... vaja... s' ho ha afanyat.

BARÒ. Vos... marina. (A un.)
 MARINA. Mòlt m' estranya
 no essent marino.
 BARÒ. ¡Aixó ray!
 GRACIA. ¡Mes si no ha navegat may!...
 BARÒ. Pero ha pescat mòlt ab canya.
 Vos agricultura. Vos
 Gracia y Justicia. Foment,
 perque diuhen que ho enten,
 à n' al Marques Cenallòs.
 Obras públicas, Capuz.
 Per la guerra, encar que calla,
 tinch a! general Metralla,
 que es general...
 METRALLA. Y andaluz.
 BARÒ. Y pe 'l càrrech d' Ultramar,
 sense fè als presents agravi,
 tinch aquell gran metge sabi,
 negre, que ahí va arribar.
 GRACIA. Perfectament distribuit.

ESCENA VI.

Les mateixos, LO MINISTRE D' ULTRAMAR.

(Negre ricament vestit y ecsajeradament fi.)

ULTRAMAR. Señores... (Saludant.)
 UNS. ¡Oh!
 ALTRES. ¡Oh!
 METRALLA. (¡Qué serio!)
 BARÒ. Ya se formó el ministerio.
 ULTRAMAR. ¿Y entrar yo en él?
 BARÒ. Tot seguit.

MÚSICA.

BARÒ. Doncas sí, com jo desitjo, voléu ser ministres tots, jo us diré, si logrem serho, com serho molt temps se pot.	que fassi ó que diga, que vagi ó que estiga, tot ho ha de fer bé. Si es ileig, dirli guapo, que es sabi, si es neci, ferne gran apreci y aixís son gust fer.
CORO. Diguéu.	TOTS. Mòlt bé.
BARÒ. Acosteuvos tots fent rotllo.	BARÒ. Figuréus ser ja ministres y que en mi a n' al Rey veýeu.
CORO. Femlo donchs y comenséu	TOTS. Parléu.
ALTRES. Diguéu.	(<i>Ell se passeja fent lo majestuòs y diu.</i>)
BARÒ. Per mes que ara al dirho vos sembli una broma, un Rey es un home com un qualsevol. Ne te sa flaqueza y ple en sa grandesa de mes petitesa, ser adulat vol.	BARÒ. ¿Que vos sembla fer la guerra jo tot sol à tot lo mon?.
¿M' entenéu?	TOTZ. ¡Oh! ¡oh! ¡oh! ¡oh!
CORO. L' adularém nit y dia	¡Magnífich! ¡Superbo!
BARÒ. Me tindréu à mí per guía y com s' ha de fé escoltéu.	¡Sublime! ¡Mòlt bó!
TOTS. (<i>L' un al altre.</i>) Diguéu.	BARÒ. ¿Qué vos sembla ab sos defec- la que'm té lo cor robat? (tes
BARÒ. Siga lo que siga	TOTS. ¡Ah! ¡ah! ¡ah! ¡ah!
	¡Hermosa! ¡Preciosa!

¡Mólt bé! ¡Angelical!
BARÓ. ¿Que vos semblo jo quant porto
la corona y ceptre real?
TOTS. ¡Ah, ah, ah, ah!
¡Mólt guapo! ¡Mólt mono!
¡Muy lindo! ¡Elegant!
BARÓ. Si ho feu d' aquest modo

ja vos juro jo
que mentre 'l Rey visca
som ministres tots.
CORO. Doncas així feubo
ja que ell així ho vol,
y mentre 'l Rey visca
som ministres tots.

ESCENA VII.

Los mateixos, lo DUCH.

DUCH. Veus aquí un cop de saynete
d' efecte; pero no es nou.
TOTS. ¡Senyor Duch!
BARÓ. (Contentintlos) (Ab mi n' hi ha prou ;
deixeume aquí una estoneta.)
(Se 'n van tots menos lo Duch y 'l Baró que 's miran rient.)
DUCH. L' heu d' havé escrit mólt depressa
quant ja l' estéu ensejant.
BARÓ. Bè s' ha de tirá endevant
lo que al cap y al fi deu ésser.
¿Y vos com teniu lo drama?
DUCH. Com que l' galan, mes que us voti,
ja no s' arrenca 'l bigoti
haurè de cambiar la trama.
BARÓ. ¿Es dir donchs que está content?
DUCH. Veu un xiquet d' esperança.
BARÓ. Es verda y per la gent mansa
deu tenir mólt alicient.
DUCH. No fóra cap cosa nova
que 'l vert anès agradant
quant hi ha gent que van buscant
per 'qui la lluna ab un cove.
BARÓ. Ni es cosa de se admirada
que l' herba pe 'ls homens fòs,
quant n' hi ha algun que tot fent l' òs
está esperant la becada.
DUCH. ¿Vejam donchs qué primè 's trova,
la becada ó be la lluna?
BARÓ. ¿Vejam qui tè mes fortuna
lo cassador ó el del cove?
DUCH. Aixó sí que...
BARÓ. De vegadas...
DUCH. Tot pot esser.
BARÓ. Tot pot sè.
DUCH. No dich pas jo...
BARÓ. Ni dirè...
DUCH. Per ço hi ha lluna.
BARÓ. Y becadassas.
(Surt un patge per la esquerra y dona un papé al Baró que 'l reb ab
alegría.)
PATGE. ¡De part de sa Majestad!
BARÓ. ¡Ja, ja, ja, ja!
(Y ensenyantlo al Duch, ab mofa.)
DUCH. (¡Oh sorpresa!)

(Surt un patge per l'altre costat y dona un altre plech al Duch que també 'l reb alegre.)

PATGE. ¡De part de sa real altesa!

DUCH. ¡Ja, ja, ja, ja! (Ensenyantlo al Baró.)

BARÒ. (¡M' ha clavatl!)

DUCH. Bè... ¿qué tal? ¿Voleu canviar?

BARÒ. Cada hu quedis ab sa sort.

DUCH. Aquí hi ha la vida ó la mort.

BARÒ. Y ja re, us ne pot salvar.

DUCH. ¡Vejam qui la ha ensopogada!

BARÒ. ¡Vejam qui tè mes fortuna!

DUCH. ¡Qui sap si aquí hi ha la lluna!

BARÒ. ¡Qui sap si hi ha la becada!

(Cada hu llegeix son plech en son cantó.)

Nombrat, si es que voleu serhi,
membre del Concell d' estat...

(Y queda com glassat ab lo paper.)

DUCH. Pot lo Duch de la llealtat
aná á formá 'l ministeri.

¡Ja, ja, ja, ja! (Rient del asombro del Baró.)

BARÒ. (Fingint.) ¡Ji, ji, ji!

DUCH. Y bè cosas de *palacio!*

BARÒ. Que diuhen que van *despacio*
y no s' acaban aquí.

DUCH. Però entretant...

BARÒ. Val mes serhi.

DUCH. Sempre es real la realitat.

BARÒ. Me 'n vaig al Concell d' estat.

DUCH. Y jo... á formá 'l ministeri.

(Se 'n va.)

ESCENA VIII.

Lo BARÓ, després sos ministres.

¡Oh! ¡M' ha vensut! ¡M' ha vensut!

Ha pogut sa diplomacia
mes que la flectible gracia
ab que jo l' he combatut.

¡M' ha vensut devant la cort!

Però no per co m' aterra...

¡Dach de la llealtat! ¿Vols guerra?

Corrent doncas... ¡Guerra á mort!

GRACIA. ¡Aquí que fa la tragedia!

ULTRAMAR. Bailaba el tango... (Bromejant.)

TOTS. ¡Je, je!

BARÒ. Riéu, mentres jo de rabia
estich que 'm saltan las dents.

METRALLA. ¿Pues qué hay?

BARÒ. Que ja 'l ministeri
forma lo Duch ab los seus.

MARINA. ¡Reira de vet sentada!

METRALLA. ¡Metralla y bombas!

TOTS. ¡Eill! ¡ell!

ULTRAMAR. ¡Y dará libertá al nego! (Desesperat.)

- METRALLA.** Ametrallarles. Yo irè. (Cargolantse 'l bigoti.)
UNS. ¡Guerra!
ALTRES. ¡Guerra!
BARÒ. Sí... y la guerra
ha de ser sens tregua.
TOTS. ¡Cruell!
METRALLA. ¡Ametrallarlos!
ULTRAMAR. ¡Zambomba!
METRALLA. Yo les ametrallaré. (Cargolantse 'l bigoti.)
BARÒ. No us estiréu lo bigoti
ni ab més metralla vinguéu
que en la guerra que hem de ferli
no 'ns serviria de res.
MARINA. ¿Donchs vos voléu ?
BARÒ. Lo de sempre.
Adulá al Rey y vencém.
A més d' aixó ara arriban
las princesas que esperem,
y jo, que domino á l' una
ab la forsa de un secret,
del regnat, ab sa influencia.
serè al fi 'l verdader rey.
ULTRAMAR. Mientras el negro quede esclavo
yo á vuestro lado estarè.

ESCENA IX.

(Los mateixos un patge, aviát el REY, y acompanyament.)

- PATGE.** Sa altesa 'l Rey de Magnolia.
(Y apareix lo Rey, que apoyat en un noble, coixeja.)
BARÓ. Vè coixejant... coixejeu.
(Y al aturarse 'l Rey coixejant van de un á un á besarli la ma.)
MARINA. ¡Senyor!
BARÓ. Senyor.
GUILLEM. Barò, álsat.
¿Tots vos heu fet mal al peu?
BARÓ. Ningú, senyor, ni pensarhi,
però al veurér com veyém
que sa Altesa real coixeja,
la cort ha cregut fer bè
declarant que la coixera
es de bon tó.
GUILLEM. Aixís ho veig.
BARÓ. Y ja l' anar coix es moda
per tothom qui noble es.
GUILLEM. Com va ser moda estar groch
quant jo no 'm trovava bè.
BARÓ. Com serà moda quant fassi
Soberá tant escelent.
GUILLEM. ¡Oh, Barò... gracias... mil gracias
y t' estich agrahit á fé.
¿Son companys teus los que miro ?
BARÒ. Y vasalls vostres.

- GUILLEM.** Mòlt bè.
Vaig caure ahí de cavall
al surtí un rato á passeig.
D' aixó tinch la dent trencada.
- BARÒ.** D' aixó va la cort sens dents. (Tots ho ensenyan.)
- GUILLEM.** Tambè te 'n dono las gracias
ara que fa poch que ho sè.
Aixó va esser sols la causa
de que jo ahí no 't vegès
per dirte que he fet al Duch
president del mèu Concell.
Las circumstancias que 'm voltan...
Rahòns d' estat ho han fèt...
T' he fet del consell d' estat
mentretant, per fert' content.
- BARÒ.** Tot lo que vol fer sa Altesa
sempre està per mí ben fèt.
Abans d' entrar vos ja deyam
que en tot lo regne no mes
hi ha dos homes grans que pugan
ser grans verdaderament.
L' un sou vos...
- GUILLEM.** ¡Oh! Gracias.
- BARÒ.** L' altre...
- GUILLEM.** L' altre ets tú Barò...
- BARÒ.** (Saludant.) ¡Oh!
- GUILLEM.** Bè.
- BARÒ.** Y... ¿Quí es aquest com un mono
Es senyor, lo metge aquell
negre, que ara ab tantas curas
està asombrant l' univers.
- ULTRAMAR.** Y que al saber que en Magnolia
governaba con placer
de sus vasallos, tan sabio,
tan hermoso y tan gran Rey,
dejó allá los guachindangos
para besaros los pies.
- GUILLEM.** ¿Quí es lo qui deya que 'ls negres
no póden tenir talent? (Admirat)
- BARÓ.** Lo que es á n' aquest, negarli,
fins fòra una estupidez.
- GUILLEM.** ¡Oh! pero... quin ull... quin tino
en coneixer bè á la gent!
¿Saps que aixó al fi 'm farà tréurer
la esclavitud dels negrets?
- ULTRAMAR.** No lo haga nunca su Alteza.
- GUILLEM.** ¿Cóm qué no ho fassi? ¿Y per qué?
- ULTRAMAR.** Por que, menos el que la honra
tiene hoy de besar sus piés,
todos son malos é indignos
de libertad merecer.
- GUILLEM.** Donchs has fet bè d' avisarme
perque anava á dá 'l decret.

- BARÓ. (Veyéus aquí lo que logra lo qui 's refia dels sèus.)
- GUILLEM. (Al negre.) ¿Y es cert que á la teva terra hi ha monos tant boniquets?
- ULTRAMAR. No tanto como su Alteza.
- BARÓ. Oh bè home... aixó s' enten. Guapo com lo Rey que 'ns mana no hi pot haver ningú més.
- GUILLEM. ¿Y es cert que allí 'ls periquitos tots diu que parlan tant bè?
- ULTRAMAR. No tanto como su alteza.
- BARÓ. Oh bè home... aixó s' enten.
- TOTS. ¡Oh! ¡oh! ¡oh! (Lo Rey se passeja satisfet.)
- MARINA. Aixó ni dirho.
- GRACIA. Es clar que aixó es per demès.
- GUILLEM. Mòlt bè Baró... t' ho agraeixó y 'm deixas del tot content, perque veig que si algun dia ministeri 'm convinguès tens Ultramar y Marina y Governació y Foment.
- BARÓ. ¡Y al gran General Metralla per Guerra!
- GUILLEM. Ho he vist també.
- METRALLA. Y si su Alteza desea que yo ametralle por él todo el reino de Magnolia mándemelo y cumplirè.
- GUILLEM. Potser que no tardi gayre á aprofitar tals serveys; anèu ara tots á rébrer á las princesas d' Halem per veni ab la comitiva. Jo á n' aquí us esperarè.
- BARÓ. Tots al servey de sa Altesa.
- UNS. Senyor... (Saludant.)
- ALTRES. Senyor...
- BARÓ. (Coixejéu.)
- (Y guiats pe 'l Baró se 'n van coixejant cap al fondo, mentres lo Rey se 'n va coixejant cap al trono. Lo Baró y sos nobles desappareixen. Lo coixejar mòlt fi, perque no saynetegi.)

ESCENA X.

GUILLEM, son acompañament, lo DUCH, y sos ministros.

(Guillem puja al trono, mes ans de assentarse, s' arregla)

GUILLEM. ¿No duch pas cap frare al manto?

PATGE. No senyor.

GUILLEM. Doncas corrent.

¿Vejam ara la corona? (Posantsela.)

Porta 'l mirall.

(Un patge s'agenolla al devant d' ell ab un mirall y despres de mirarshi una estona, com las donas, diu:)

Ja está bè.

(Lo patge s' alsa y se 'n va ab lo mirall, lo Rey s' assenta al trono.)
Que entrin ara mos ministres
y la festa comensem.

¿Heu format ja ministeri? (Als que entran.)

DUCH. Aquí 'l teniu ja complert. (Despres de saludarlo.)
(Li besan la ma de un á un.)

GUILLEM. Mòlt jo bon Duch vos agraeixo
tant ecsacte compliment.
Aixís es que al escullirvos
per ser los que sabéu mes
del mèu regne, no vull fervos
solsament ministres mèus,
sino bons amichs que 'm guiin
pe 'l bon camí francament.
No hi ha res que m' aburreixi
mes, que sempre adulat sér.
(Per aixó 'l Barò m' agrada...
es franch y diu lo que sent.)

DUCH. ¿Teniu mes de que parlarnos?

GUILLEM. Per ara y tant, de res mes
que de la recepciò magna
que á las princessas farém;
las rebo ab magnificencia
ja de nit, espresament,
perque aixís, un cop ja feta
la gran recepciò que 'ls fem,
donarém un ball magnífich
en aquest jardí mateix.
¿Qué vos sembla?

DUCH. Que per ara
heu obrat perfectament.

GUILLEM. Ara tú, Duch, dona ordres
y la festa comensem.

DUCH. A formá 'l cordò la tropa,
los patges tots aprop mèu.

(Y mentre 'l Duch corra donant ordres, Guillem diu apart.)

GUILLEM. ¡Oh! Dalmira, qué princesa
ets ja reyna del cor mèu;
vina á respirá al meu aire
per torná 'ls sospirs que 'm tens
y jo 't darè una diadema
que sens tú no vull per res.)
¡Oh patge!

PATJE. ¡Senyò!

GUILLEM. Enmirallam.

(Guillem s' hi mira com l' altre vegada y despres fent senya al patge
que se 'n vagi y tornantse á sentar al trono, diu:)

¡Sols per ella hermòs vull ser!

DUCH. Ja está apunt la ceremonia.

GUILLEM. Donchs que entrin y comensem.

(Dant l' ordre á un patge que se 'n va.)

MÚSICA.

GRAN MARXA.

(Al compás d' una marxa comensa á passar una comitiva que, segons los elements del teatro, podrá comensar per gremis, pendons, y al fi la noblesa y las princesas sota tálam ab un aparato grandios. Si 'l teatro es petit, la comitiva se podrá reduhir á un acompaynament regular.)

CORO. Viscan las grans princesas
fillas d' emperadors,
si ricas con á reynas
hermosas com un sol.

GUILLEM. Sos llabis corals tenen,
sos ulls ne llansan foch...

¡Tú, princesa Dalmira,
tú m' has robat o cor!

BLANCA. Per ella que no l' ama
son cor y ceptre d' or...
Per mi que per ell moro
ni un trist sonris d' amor.

DALMIRA. Ja enamorat me mira,
ja en sos ulls veig l' amor,
jo duré aquí de reyna
la gran diadema d' or.

DUCH. Ja enamorat la mira...
Ja en sos ulls veig l' amor...
¡Mes ans que unir-se ab ella
cauré del poder jo!

BARÓ. Ja enamorat la mira...
Ja en sos ulls veig l' amor...
Avuy per l' amor d' ella
Pujare al poder jo.

(Las duas princesas besan la má a Guillem, ell las alsa cortesment)

DALMIRA. Es tanta senyor la ditxa
que sentim quant vos veyem,
que no estranyéu si ara 'l llabi
l' intent del cor no tradueix.

GUILLEM. Lo mateix á mí, princesa,
m' está passant quant vos veig.

BLANCA. ¡Ni un sonris... ni una mirada...
Mor sense dirho cor meu.)

GUILLEM. Y per donar jo l' exemple
de lo molt que us estimém
lo Rey baixa de son trono
y us porta al ball ell mateix.

(Se treu la corona y 'l mantell, donantho als patges que ho posan en los coixins, y donant lo bras á la princesa Dalmira se 'n va de la escena. Tots los nobles fan brassot ab las damas y 'l segueixen, junt ab un que 'l dona á la princesa Blanca; quedan sols en la escena lo Duch y 'l Baró. Romp lo Wals.)

ESCENA XI.

Lo DUCH, lo BARÓ.

DUCH. ¡Dóna 'l bras á la princesa!
(Ficso cap allà hont se n' ha anat Guillem y sorpres de lo que passa.
Lo Baró acostantshi li diu ab mofa.)

BARÓ. ¿Y bè... Qué 'l feu ó no 'l feu?

DUCH. Ja veig que si treballéu.

BARÓ. May m' ha abatut la peresa,
y treballant nit y dia
quant ni menos hi pensavau,
vos dich que quant vos hi anavau,
jo ja temps fa que 'n venia.

DUCH. Vos us creyéu sè un gat vell...

BARÓ. Y sòch un Baró de broma.

DUCH. Baró n' es tothom qui es home.

BARÓ. Y Duch fins n' es un aucell.

(Se 'n va, mofantse del Duch.)

ESCENA XII.

Lo DUCH, Lo MINISTRE.

MINISTRE. ¿Vos aquí Duch?

DUCH. (Irat.) ¡Llamp del cell!

MINISTRE. ¿Qué hi ha?

DUCH. Que hi ha marejada,
que he vist lo que no m' agrada,
y hem d' anar ab mòlt recel.

(S' ou debilment la música del ball á fi de que no puga destorbar y 's veuhen continuament pe 'ls jardins, caballers y damas passejant fins que s' indiqui.)

MINISTRE. Pero...

DUCH. No 't paris en rahòns
quant obrar sols necessitas.
Digas que tingan escritas
per sí acas las dimisions.

(Y se'n van rapidament l' un per l' un costat y l' altre per l' altre, deixant al coro de caballers y damas passejant mentre 'l wals toca. Despres ballan lo Wals y van desapareixent paulatinament, fins que queda la escena sola.)

ESCENA XIII.

GUILLEM, DALMIRA.

DALMIRA. ¿Per qué, Senyor, tant deliri
per buscar la soletat?

GUILLEM. ¿Y estem ben sols, no es vritat?

DALMIRA. A no ser que 'l jardí 'ns miri...

GUILLEM. No mes que diga heu de temer
la flor, que, si coronada
va ella ab perlas de rosada

¿Com no portéu vos diadema?

(Para l' wals.)

¡Ah! si Princesa... jo, un dia
que vaig aná a la cort vostra,
vos vegi com una mostra

de lo mes bell que 'l cel cria.
Va naixe en mi una passió

que lo mèu rubor guardava
ab tot y que m' alentava.

á que us amès, lo Barò.

Y jo que sè lo torment
que m' ha dat aquesta ausencia,

al veurerm' ara en presencia
de la que com ànjel sent,

li demano ab tot lo cor

que com alba adiamantada

que corona de rosada

lo càlser de tota flor

ne puga jo coronar

avuy ab reyal diadema

á la que sento que 'm crema

lo cor, cuant me vol mirar.

DALMIRA. ¿Y vos creyéu bè, senyor,
que tant com la vida dura
durará la flama pura
del foch viu del vostre amor?

GUILLEM. Viu, com á través d' un vel
brillarà per la mes bella.
Mort, la veuréu en la estrella
que per mi brilli en lo cel.

DALMIRA. ¿Y m' daréu l' amor?

GUILLEM. Y 'l cor.

DALMIRA. ¿Y vostra fé?

GUILLEM. Tota entera.

DALMIRA. ¿Y serè, Rey ?...

GUILLEM. La primera
que m' ha fèt sentir amor.

DALMIRA. ¡Déumel donchs en vostres brassos!

GUILLEM. ¡Me déu princesa la vidal!

DALMIRA. Mes... amor cast.

GUILLEM. Ab ma vida
nuará l' altar nostres llassos
si voléu que á manáu volia.

DALMIRA. ¿Cóm podré dirvos que no?

GUILLEM. Ja sò 'l vostre esclau.
(Li besa la ma, y, fent brasset, se 'n van.)

DALMIRA. (Ap. orgullosa.) (Ja sò
Soberana de Magnolia.) (Se 'n van.)

ESCENA XIV.

Lo DUCH, BLANCA.

BLANCA. ¡Havéu vist, Duch, mes baixesa!
(Perque han escoltat un instant la escena anterior.)

DUCH. Com somni ho miro, senyora.

BLANCA. Ab tant baix obrar desdora
fins lo sèu nom de princesa.
Al menys si ella l' estimès
perdonárseli podria
y contenta moriria
mentres ell ditxòs siguès.
Pero robarlo al mèu cor
pera després despreciar-lo...
¡Ah! ¡si no volguès salvarlo
qué fora ja 'l mèu amor!

DUCH. ¿Y vos salvarlo podéu?

BLANCA. Sí.

DUCH. ¿Y ab probas?

BLANCA. Ne tinch una.

DUCH. ¡Una probal
(Ella li dona una joya ab cadena d' or.)
¡Oh fortuna!

BLANCA. Guardeula prompte y calléu.

DUCH. Aquí vè 'l Rey.

BLANCA. ¡Oh treball!

Si 'm trova aquí... ab sa sorpresa...

(Passa 'l ministre del Duch , y aquest li diu:)

DUCH,

Marqués... preneu la princesa
y torneula á portá al ball.

(Lo ministre fa brasset ab ella y se 'n van.)

ESCENA XV.

Lo DUCH, GUILLEM.

GUILLEM.

Hola, Duch, á tu 't buscava.

DUCH.

Donchs apunt sa altesa 'm troba.

GUILLEM.

Vull véurer si se m' aproba
lo que dirvos desitjava.

Crida als teus companys.

DUCH.

Aquí

justament venen ells ara.

ESCENA XVI.

GUILLEM, lo DUCH, sos ministres, que entran saludant.

GUILLEM.

Seyém aquí, ja que encara
vè bè l' aura del jardí
y mentres ben sols nos deixan
perque está la cort ballant,
decidim en un instant
uns quants assumptos que urgeixen.

DUCH.

Aquí us escollém senyor
sempre ab desitj de compláurer.

GUILLEM.

Ja sè que hi anat á ráurer
en homens de pundonor.
Es lo mèu desitj primer
que perque ha respost ab urch
á ma intimació 'l Gran turch
hem de abàtrer son poder.
Y com que al trencá 'l matí
deu marxar la esquadra, ara
es temps de decidí encara
si l' havem d' enviar allí.

DUCH.

Anéu dihent.

GUILLEM.

Es lo segòn,
que, per castigar sa astucia
enviem l' ecsércit á Russia
per assombrar així al món,
y com deu marxar demá
gran part del ecsércit nostre,
espero lo parer vostre
per enviarlo tot allá.

DUCH.

Anéu dihent.

GUILLEM.

Es lo tercer,
que, haventhi 'ls embaixadors
y las damas y 'ls senyors

que qui sò volen saber,
vull dar un concert demà
pera que ma fama vòlia
y perque així tot Magnolia
mos mèrits puga aprecià.

DUCH.

Anéu dihent.

GUILLEM.

Y es per fi 'l quart
que la Princesa Dalmira,
que pe 'l mèu amor suspira,
m' ha lograt enamorar,
y que si us compláu com cal
que tinga esposa tan bella,
avuy compartirè ab ella
corona y ceptre reyal.

DUCH.

¿Havéu acabat senyor?

GUILLEM.

Espero sols la resposta.

DUCH.

Podeu pensar lo que 'ns costa
pero 'ns hi neguém, senyor.

GUILLEM.

¡Y tal dolor m' ha portat
vostra amistad fiel y pura!!

(Irat.)

DUCH.

Portem senyor l' amargura
que sol portar la vritat.

GUILLEM.

¿Y qué diuhen tos companys?

DUCH.

Diuhen lo mateix que jò;
ó es així, ó la dimisiò,
ja que 'l hè mou mos afanys...

GUILLEM.

¡D' aixó á sospitar comenso!

DUCH.

La vritat heu demanat.

GUILLEM.

¡Cóm podéu dir la vritat
si no aprobeu lo que penso !

DUCH.

Pero senyor...

GUILLEM.

¡Surtiu ja !

(Queda ensimesmat.)

DUCH.

Pero fent ans dimisiò.

GUILLEM.

No l' accepto encara.

DUCH.

(Ap. ab alegría.) (¡ Oh!

Potsè l' acert triunfará.)

Penséu senyor...

GUILLEM.

Surt d' aquí.

DUCH.

Penséu.

GUILLEM.

¡No vull pensar rei

ESCENA XVII.

Los mateixos, lo BARÓ, y sos ministres, que al véurer lo xasco que Guillem ha donat al ministeri, esclatan tots en una rialla.

BARÓ.

Lo Duch que...

TOTS.

¡Je, je, je, je!

(Lo Duch que creu que 'l Baró y 'ls seus riuhen perque creuhen que ell ha caigut del poder, riu ab los seus, volent dir que 's equivocan, y se 'n van mofantse l' un del altre.)

DUCH.

Lo Barò que...

TOTS.

¡Ji, ji, ji!

ESCENA XVIII.

GUILLEM, lo BARÓ, sos ministres.

- GUILLEM. ¡Per qué no m' aceptan rel
 BARÓ. Perque lo Duch no es prou périt (Per sí.)
 perque jutjá aquestas cuestions...
 perque sols tè, ab bonas rahons,
 enveja del vostre mérit.
- GUILLEM. ¿Vritat que sí?
 BARÓ. Sí senyor ;
 perque vos sou gran y sabi
 y ell no troba qui l' alabi
 y aixó li causa rencor.
- GUILLEM. ¿Allavors vol dir Barò
 que vos, junt ab tots los vostres,
 aproheu tots los plans nostres?
 BARÓ. Feu la proposició.

MÚSICA.

- GUILLEM. ¿Qué vos sembla enviar
 la escuadra
 al moment á n' al gran Turch?
 TOTS. ¡Uh! ¡uh! ¡uh! ¡uh!
 ¡Magnífich! ¡Sublime!
 ¡Soberbio! ¡Aixó vuy!
 GUILLEM. ¿Qué vos sembla ab mon
 atacar jo sol al Rus? (ecsercit
 TOTS. ¡Uh! ¡uh! ¡uh! ¡uh!
 ¡Magnífich! ¡Sublime!
 ¡Soberbio! ¡Aixó vuy!
 GUILLEM. ¿Qué vos esmbala que ara
 donga
 un concert per lluhirme jo?
 TOTS. ¡Oh! ¡oh! ¡oh! ¡oh!
 ¡Magnífich! ¡Sublime!
 ¡Soberbio! ¡Molt bo!
 GUILLEM. ¿Qué la princesa Dalmira
 vos apar per darli 'l cor?
 TOTS. ¡Oh! ¡oh! ¡oh! ¡oh!
 ¡Hermosa! ¡Preciosa!
 ¡Divina! ¡Molt bo!
 GUILLEM. Feu llavors lo ministeri,
 y si m' acceptéu aixó
 del dels Duch accepto prompte
 totas las dimisions.
 TOTS. Formém donchs lo ministeri
 y ja que acceptem aixó
 dels del Duch accepta prompte
 totas las dimisions.
 GUILLEM. Donchs ans del trench d'
 quo vagin y tornin (alba
 que vingan y adornin
 los mes richs solons,
 que vingau las damas
 y ab damas y orquesta
 cantem en la festa:
- (Al comensar lo cant de Guillem
 venen tots los coros de damas y
 caballe s á formar coro general
 ab los que ja eran al prosceni.)
 TOTS. ¡Tal-lara-la-rom!
 GUILLEM. Que s' obri lo temple
 ahont hem d' enlassarnos,
 que vagin á ornarnos
 lo tálam de flors,
 y un cop sigui duenyo
 de tanta bellesa
 aná ab la princesa...
 TOTS. Suspirant d' amor.
 GUILLEM. Que marxí ara á Russia
 ab la infantaría
 la caballería...
 TOTS. ¡Tretetreteté!
 GUILLEM. Y al veure 'ls cosacos
 formats en batalla...
 METRALLA. Yo con la metralla.
 TOTS. ¡Crecrecrecrech!
 GUILLEM. Que vagi la escuadra
 cap á morería,
 y la artillería...
 TOTS. Borrerrorrom.
 (Lo rodar dels canons.)
 GUILLEM. Que apunti 'ls obusos
 que hi posi la bomba
 y si 'l turch no 's tomba...
 METRALLA. ¡¡Fuego!!
 (Veü terrible de mando. Tot lo coro
 fa com si calès, després imita lo
 soroll del polvori y al fi gran
 explosio de coro y orquesta ab un
 cop sech, figurant que la bomba
 estalla.) Xixixi... ¡¡Bom!!

ACTE SEGON.

Saló artístich y d' espectacles en lo palau de Magnolia.—Obras d' art de tot género col-locadas convenientment.—En lo fondo un rich escenari.

ESCENA PRIMERA.

Lo DUCH y son coro, lo BARÓ y son coro.

MÚSICA.

CORO DEL DUCH.
No he vist en ma vida
un cas mes graciós.
¡Ja, ja! ¡Quant ho sapiáu!
¡Jo, jo, jo, jo, jo!

CORO DEL BARÓ.
No he vist, etc., etc.

DUCH. Quant ab sa colla
pe 'l jardí entrava
y 'l Rey nos dava
furlós son no,
ja ser ministre
se va prometre,
per si 'ns va admétre
la dimisió.

CORO. Jo, jo, jo, jo.

DUCH: Més si quant surti
s' escáu á serhi,
y el ministeri
veu que no 'ls vol,
será de veurer,

vell que no hi lluca,
com la perruca
s' arrenca sol:

CORO. ¡Jo, jo, jo, jo!

BARÓ. Quedar ministre
se va prometre
cuant no 'ls va admétre
la dimisió,
y no sap tonto
que d' allavoras,
contém las horas
que tots ho som.

CORO. ¡Jo, jo, jo, jo!

BARÓ. Més si quant surti
s' escáu a serhi,
y 'l ministeri
ven que no 'ls vol
será de veurer,
quant rabiós voti,
com lo bigoti
s' arrenca sol.

CORO. No he vist en ma, etc., etc.

TOTS. ¡Jp, jo, jo, etc.

BARÓ. (Deixeumhi sol y escoltéu
lo solfeig que se li dóna.) (Ap. als seus.)

DUCH. (Deixeumhi sol una estona
y com m' hi esplico veuréu.)
(Id. y se 'n van tots menys ells dos.)

DUCH. Ja que hem quedat sols, Barò,
podèm parlá una estoneta.

BARÓ. ¿Del drama aquell?

- DUCH.** (Malicia.) Del saynete.
BARÓ. Ara tenim ocasiò.
DUCH. Deixant apart indirectas,
ja que parlar clar debem,
à n' al nostre objecte anem
pe 'ls camins mes curts y rectes.
Ab la baixa adulaciò
que esgrimiu tots per ben viurer,
n' heu fet un rey de per riurer
en lloch d' un rey de debò.
Ell per saber qu' es la lley
puch dir qu' hi ha anat á l' aula.
Li heu dat, en una paraula,
una educaciò de rey.
Vol fer versos, y no es poeta,
es insuls, y vol fer bromas,
parla mal tots los idiomas,
y, per ser fi, es un doneta.
Aixís en tot anéu fent
que endetrás tothom lo deixi.
No hi ha res que ell no coneixi;
pero tot mòlt malament.
- BARÓ.** ¿Y ahont aneu á parar
ab tant estranya taleya?
- DUCH.** A n' al tractat que jo creya
que ara vos puch proposar.
Ahí riure us van permetrer
quant nos va di l' Rey alló,
y heu vist que la dimissiò,
ab tot y alló, nos va admetrer.
Ajudeume ab tots los vostres
á fèr del Rey un Rey digne
y tinguem sols per consigna
la ditxa dels germans nostres,
fins que, quant ho haguem lograt,
jo, que per res tinch de serhi,
vos cedirè 'l ministeri
que tant haveu desitjat.
- BARÓ.** ¿No es vritat que aquesta alianza,
mes que per bona intenciò,
me la feu bon duch per pò
de si perdéu la esperansa?
- DUCH.** No creguéu que se us amoixa
quant sech segú en ma cadira.
- BARÓ.** Es que crech que si bè 's mira
seyéu en cadira coixa.
- DUCH.** Pero la he falcada ja.
- BARÓ.** Sense pensar vos mouréu,
se us decantarà, cauréu,
y un altre s' hi assentarà.
- DUCH.** No puch avuy pérdrer horas
en combátrer bufonadas;
ó déixem las paus firmadas

ó guerra y mort destructoras.

BARÓ.

¿Qué voléu?

DUCH.

Que 'm ajudéu

ja que li portéu afecte,
á corretjir tot defecte
que com jo en lo Rey vejéu.

BARÓ.

¡Defecte 'l rey! (Finjint sorpresa.)

LCUH.

Un cad' hora.

BARÓ.

¡Defectes éll!

DUCH.

¡A potentí!

BARÓ.

(Cridem ben fort perque ho senti
lo Rey si es per qui la vora.)

¡Defectes ell! ¡Viva Dèu!

¿Si com Terspsícore balla,
si com nn César batalla,
si com ánjel tem á Dèu,
si fa versos com Horaci,
si com Narcis enamora,
y si es jardiner com Flora,
qué mes voleu, Duch, que fassi?
¿Qué mes voléu?...

DUCH.

¡Basta ja!

No tracto ab gent sens conciencia.

BARÓ.

¿Que voléu ferhi? paciencia.

DUCH.

¡Donchs guerra! (Se 'n va.)

BARÓ.

Guerra hi haurá.

ESCENA II.

Lo BARÓ, DALMIRA.

DALMIRA.

¿No puch saber bon Barò
perque tant irat vos trovo?

BARÓ.

¡Oh! ¡Senyora!... (Molts cumpliments l' un y l' altre.)

DALMIRA.

¿Potsè us robo

temps p' alguna ocupaciò?

BARÓ.

No, princesa, y si aixís fòs
tampoch per vos me doldria.

¿Quína ocupaciò hi hauria
que 'm fos mes grata que vos?...

DALMIRA.

¡Ah! no podéu figurarvos,
si no us diu lo cor que es cert,
lo mòlt, barò, que he sufert
per no poder may parlarvos.
Ara que ho logro, vos dich,
y al dirho 'l llabi us ho jura,
que dech tota ma ventura
á tant escelent amich.

Vos habeu fèt que tremolia
d' emociò, inspirantme amor,
m' heu dat joyas, m' heu dat or,
y m' feu Reina de Magnolia.

- ¿Cóm puch pagar generosa
lo carinyo que 'm mostréu?
- BARÓ. Dantme, del ram que portéu,
no mes, princesa, una rosa.
- DALMIRA. Duas, barò, per sí fòs (Dantlashi.)
que una 's moris poch ufana,
y el ceptre de Soberana
que demá partirè ab vos.
Vos recomano no mèss
que guardéu millor la toya
que aquell estutx ab la joya
que vâreu perdrer després.
- BARÓ. Ja senyora, us vaig contar
com vaig perdre aquella prenda
que fins vida, honor é hisenda
per ella voldria dar.
- DALMIRA. Al fi afortunadament
deu ser perduda ó destruida,
quant fa tan's anys, y en la vida
ningú n' ha hagut may esment.
No hi pensém mes 'sent així
y en nostre plan pensém ara:
¿Es ben mèu lo Rey?
- BARÓ. No encara
si no ho treballém mòlt fi.
- DALMIRA. Vull donchs que m' aconselléu,
per si prou sola no fòs.
- BARÓ. Y 's pot convení entre 'ls dos
lo recurs de que us valdréu.

MÚSICA.

DALMIRA Com bona coqueta
sere desdenyosa;
si so carinyosa
ab art ho sere,
y mirant pe 'l bano
entre las barnillas,
li dire senzillas
paraulas de mel.
Molt lo dit al liabl,
mirar endarrera,
fer la paparera
posarlo gelós,
sonriure amorosa,
mirarlo distreta,
y fent la coqueta...
BARÓ. Nos perdéu a tots.

Lo Rey es romántich
y, mòlt lluny d' aixó,
vol ¡Ays! nits de lluna
y sospirs d' amor.

DALMIRA. Li dire donchs que 'm
per son sorrís (moro
quant pura y esirellada
brilli la nit
BARÓ. Aixís ho heu de fer sempre.
DALMIRA. Com volguéu vos.
BARÓ. Ja que es l' amor sa diixa...
¡Inmens amor!

DALMIRA. Si ell me dona una rosa
la besaré,
si me la dona un altre
la esfullaré.
Darli ma cabellera
pera trenar,
y aixís, si ell es romántich,
ferlo estimar.

BARÓ. Si ell vos dona una rosa
la besaré,
si vos la dona un' altre,
la esfullaré.
Deuli la cabellera
pera trenar,
y aixís, si ell es romántich,
l' heu de domar.

LLETRA.

- BARÓ. Si ho feu d' aquesta manera
tením victoria segura,
perque ell vol una hermosura...
per dirho bè... paperera.
- DALMIRA. Ja veig, per lo que 's compren,
del modo que haig de portarlo.
- BARÓ. Si ho sabéu fer, dominarlo
podréu al fi com un nen.

ESCENA III.

Los mateixos, GUILLEM.

(Que surt, y sens ser vist s' atura á escoltarlos desde l' fondo.)

- DALMIRA. ¿Li agrado jo?
- BARÓ. Ab frenesí.
- DALMIRA. ¿Y es cert que 'm vol?
- BARÓ. Ab locura.
- DALMIRA. ¿Y 'm creu bona?
- BARÓ. Y lleal y pura.
- GUILLEM. (¡Oh ditxa!... parlan de mí.)
- DALMIRA. ¿Y qué tal es ell?
- BARÓ. Un neci.
- GUILLEM. (¡Que diu!)
- DALMIRA. ¿No sab?...
Es negat,
vanitòs, mal educat
y digne sols de despreci.
- GUILLEM. (¡Ah!)
- (Ap. rabiós. Dalmira á son crit se gira y 'l veu, advertintho dissimuladament al Baró, sens que l' Rey ho noti.)
- DALMIRA. (¡Per mor de Dèu que us senti!)
- BARÓ. (¡Qué diheu!)
- DALMIRA. (Sí.)
- BARÓ. (Donchs dissimulo
y enrahonéu, mentres calculo
si ho dissimulo al moment.)
- DALMIRA. ¿Y voléu dir que es vritat?
(Alt, per ajudarlo á dissimular.)
- BARÓ. Tant que ja us he dit que es neci,
y es tonto, y mereix despreci
y ha de ser mal educat,
lo qui vulga contradir
que Guillem, Rey de Magnolia,
per mes que á n' als vils amolia,
com ja podéu presumir,
es lo Rey que hi ha mes noble,
mes amant de sos vasalls,
mes protector dels treballs,
mes amador del seu poble,

mes elegant y mes fi...

(Com que ha anat creixent per graus, lo Rey s'ha anat acostant an' ell
també entusiasmantse, fins que ara se li tira als brassos.)

GUILLEM. ¡Oh! ¡Gracias, gracias Barò!

BARÒ Y DALMIRA. ¡Ah! (Fent com si fossen sorpresos.)

BARÒ. Perdoneume senyò...

creya que no erau aquí.

GUILLEM. Perdoneume vos Princesa
el que abrassi ara un moment
á un home de tant talent,
de mirada tant entesa.

BARÒ. Senyor; jo 'l que 'm heu semblat
he dit no més, y no creya...

GUILLEM. ¡Oh! no, no; massa que 's veyá
que en tot deya la veritat.
A n' á mi m' ha fet ditxòs
del sentirvos la sorpresa,
y m' ha n' ha fet mes, princesa,
perque ho deya essenthi vos.

DALMIRA. També n' ha fet ma ventura
lo elogi honrós que sentia;
pero que jo ja ho sabia
lo mèu llabi us assegura.

GUILLEM. Gracias, princesa.

DALMIRA. Per mi,
quantas gracias hi ha, en vos caben.

GUILLEM. Com en vos totas se saben.

BARÓ. (Alabéus ruchs.)

DALMIRA. Al jardí
he baixát esta mitj diada,
y al véurer frescas y hermosas
aquell floret bell de rosas
ab diademas de rosada,
n' he fet com veyéu, un pom,
que, perque així l' cor m' ho ha dit,
en tres poms he repartit
entre los tres que aquí som.
A n' al Barò, com veyéu,
un, perque vos idolatra,
un altra al cor, per combatrer
ab presents lo dolor sèu;
y un altre á vos, perque encara
que són del vostre jardí,
'sent arrancadas per mi,
suspirs d' amor tenen ara.

(Dantli un pom, que Guillem besa:)

GUILLEM. ¡Ah!... No un pom... sols una fló,
'sent aixís, ditxas m' abona.

BARÓ. (Lo que dich; aquesta dona
la sap més llarga que jo.)

GUILLEM. Feume mercé d' un moment
baixar al jardí obsequiosa,
y vos pagarè la rosa,
princesa, ab un pensament.

DALMIBA. Com volguéu... ¿Veniú Barò?

BARÓ. Mòlt me plau la companyia.

GUILLEM. Guiéu per la galeria
fins prop del gran surtidò.

(Se 'n van al temps que surt Blanca seguintlos un moment y espiantlos:)

ESCENA IV.

BLANCA, despres lo DUCH.

BLANCA. Sempre ab ella... Tot per ella
y per mí ¡ni una mirada!
¡No hi ha sort més desdixada
ni s' ha vist mes negra estrella!
Mes ¿cóm m' ha de dir re á mi
si ella 'l rep sempre amorosa
y jo 'm poso tremolosa
tant sols sa veu al senti?

Aixís com lo fret de neu,
de tant fret apar que crema,
lo meu foch, arribo á temer
que, de tant foch, gel se 'l veu.

DUCH. ¿Pot la Princesa d' Halem (Entrant:)
donar un rato d' audiencia?

BLANCA. Sempre en la nostra presencia
á n' als bons amichs volem.

DUCH. Nos hem declarat la guerra
finalment ab lo Barò,
y fins qui guerreja ab rahò,
si ho fa sens armas, s' enterra,
y ja que, com vos sabéu,
si triunfém, guanyéu senyora
l' amor que 'l vostre cor plora,
deumen tantas com poguéu.

BLANCA. A ferho vaig, si 'l dolor
no 'm ha destruit la memoria.

DUCH. Basta que 'm contéu la historia
de tant desdixat amor.

BLANCA. Vivía en Halem ditxosa,
com, abans que mústich caiga,
viu ufá lo liri, en l' aiga
que 'l balanseja lliscosa.
Admirada, rica y bella,
tranquila, vivía allí...
com la flor en un jardí,
com en lo cel una estrella;
fins que al veure á vostre rey
que á visitá 'l regne anava
en mon palau, ahont posava,
m' imposa d' amor la lley.
Amor que l' mèu cor sentia
y que 'l mèu llabi may deya

perque véurel robat creya
pe 'l primer que me 'l sabria.
Era una il·lusiò tant pura
que temia que al tocarla
podia jo destrossarla
desfentla en plors d' amargura.
Papallona rica en galas,
com jo rica en amors grans,
temia, que entre mas mans
deixes la pols de sas alas.
Y ficsa en aquest temor
me va trovar la sorpresa,
quant, enviudant, la princesa
me va robar sòn amor.
Res aixó hauria sigut,
puig, per tant que l' estimava,
mòlt poch d' ella m' estranyava
que estimarlo haguès pogut.
Pero sabent, com jo sè,
que la princesa Dalmira
sembla que d' amor suspira
quant un capritxo sols tè,
y en tant tenint mon amor,
mès que per 'l amor que 'm roba,
pera salvarlo, una proba
vaig buscar ab tot lo cor.
Vos sabéu com ho vaig fer
pera al fi lograr trovarla,
us la vaig dar, y guardarla
podéu, per si es menester.

DUCH.

¿Y voléu sempre princesa
que l' Rey, vostre amor ignori?

BLANCA.

Per mès que d' amor me mori,
tal es ma delicadesa.

Jo, fins 'sent parenta meva,
tot lo sèu plan descubreixo,
perque es indigna, y coneixo
quina es la intenciò seva;
mes mon amor vull guardar,
com devall plantas marinas,
ben closas, dins sas petxinas
guarda sas perlas lo mar.

DUCH.

Aixís ho vol lo Senyor
que entre 'ls astres del cel mora.
Entre ells s' assenta senyora
qui sent com vos, pur amor.

(Bianca se 'n va.)

ESCENA V.

Lo DUCH, y tots los séus,

MINISTRE.

(Aquí 'l tenim per fortuna.)
A vos bon Duch vos busquem.

(Als ministres.)

DUCH. Sempre apunt per ells me trovan
tant estimats caballers.

MINISTRE. ¿Sabéu ja Duch lo desaire
que nos ha donat lo Rey?

DUCH. ¡Desaire 'l Rey!

MINISTRE. Figureuvos...

ESCENA VI.

Los mateixos, Patge, y aviat GUILLEM, BARÓ.

PATGE. ¡Lo Rey! (Anunciant.)

DUCH. Aviát ho sabrém.

MINISTRE. Figuréus que...

DUCH. Tots silenci
y com si no passés re.

(Entra lo Rey, s' assenta y tothom saluda.)

DUCH. Dèu guardi al Rey de Magnolia.

GUILLEM. Que 'l cel vos guard' caballers.

Me estulbiará lo cridarvos,
lo trovarvos junts com veig.

DUCH. (Las dimisions prepareume
per si lo d' ahí volguès.)

(Als seus.)

BARÓ. (Per véurer si 's mor de rabia
he volgut vent ab lo Rey.)

GUILLEM. ¿Vos oposéu tóts encara
á que al Gran turch ataquém?

DUCH. Ab totas las nostras forsas.

GUILLEM. Doncas ja no hi sòu á temps,
perque, á trench d' alba la esquadra
sense saludar ni res
per no alarmar á n' al poble,
ha marxat ja en contra d' ell.

DUCH. (¡Pobre Regne, pobre Regne!)

BARÓ. (¡Quant se trastorna es mólt lleig!)

GUILLEM. ¿Vos oposéu á que envii
al Rus tot l' ecsercit mèu?

DUCH. Mes que á que marxi la esquadra.

GUILLEM. Tampoch hi sòu donchs á temps
perque aquesta matinada
he ordenat jo que marxés.

DUCH. ¡L' ecsercit contra la Russia!!

(Horror.)

GUILLEM. Aquesta nit á las deu.

BARÓ. (Si ara vegès volá un áse
no quedava més sorprès.)

(Per lo encantat que está 'l Duch.)

GUILLEM. Sabent també que voliau
oposáus al casament
acordat ab la princesa
viuda, del regne d' Halem,
entenga y sápia desde ara
tot lo mèu sabí Concell
que ja tè paranla meva

- BARÒ. y que las joyas s' han fet.
(Dos cents mil escuts m' hi quedan
avenintme ab l' argenter.)
- GUILLEM. Y últimament, notifico
com faig en tot, al Concell,
que aquesta vetlla, aquí dono
lo mes magnífich concert,
perque tothom contar puga
las grans dots que 'l nou Rey tè.
Vostra resposta aquí espero.
- DUCH. Aixís vos la donarém.
(Y passant de un á un y saludant, li van donant las dimisions:)
- GUILLEM. Aceptadas totas.
- BARÒ. (Contantlas al passar.) (Una,
duas, quatre, cinch, sis, set.
Set caixals que ara 'ls arrenco
ab las manyas que jo 'm sè.)
- GUILLEM. ¿Teniu res que demanarme?
- DUCH. Parlá ab vos sols un moment.
- GUILLEM. Que 'l Duch se quedi y tots fora.
- BARÒ. (Pe 'l que pot ser, vigilém.) (Se 'n van.)

ESCENA VII.

GUILLEM, DUCH.

- GUILLEM. Sols, com voléu, hem quedat.
- DUCH. Será una audiència llarga
y me temo fins que amarga
com ja he dit que es la vritat
No volguéu donchs estranyar,
que pe 'l camí dret me 'n vagi,
perque ja vos diu l' adagi:
Qui 't vol bè 't farà plorar.
Vos no vos sabéu despéndrer
de l' adulaciò que us volta,
y ella us halagá resolta
perque 'l ceptre vos vol pendrer.
Ella que sap que es rodona
la corona, y que esglahons
tè lo trono, tè intencions
de fer rodar la corona.
Y logrará 'l sèu intent
perque, tant com vos, vull temer
que va baixant la diadema
del concepte de la gent.
Ella, satisfent vostre urch,
consent ara en que l' armada
siga tot seguit enviada
per atacar al gran turch.
Mès com que jo vos abono
que avny la esquadra perdrá,
la corona baixará

lo primè esglahò del trono.
Ella que ja sap mòlt bè
que es indigna la princesa,
de la vostra real promesa,
ho vol, pe 'l vostre gust fè.
Mes com que jo vos abono,
que lo poble ho sap tot ja,
la corona baixará
lo segon grahò del trono.
Ella que sap ben patent
que vos no sabeu cantar
y en aquí us vol humiliar,
en aquest concert consent.
Mes com que jo vos abono
que aquí ignorant se us veurá,
la corona baixará
lo tercè esglahò del trono,
y així de esglahò en esglahò,
rodolant á cada falta,
veuréu irát com ne salta
jogell, ó pedra, ó florò.
Fins que al arribar al fi
al últim grahò del trono
lo poble, que en l' abandono
la veu ja y la espera allí;
al fervos sufrir sa llei,
veyent ja en lo trono esberlas,
ó bè s' guardarà sas perlas
ó li buscará un nou rey.

GUILLEM. ¿Sabeu bon Duch que atrevida
vostra relació es estat?

DUCH. Ara que he dit la vritat
disposéu vos de ma vida.

GUILLEM. Probéu donchs tot lo que dihéu
ó amaguevos de ma vista;
perque no hi ha sort mes trista
que la que vos sofrirèu.

DUCH. No la sofrirè, perque,
á no trobar vos la prova.
jo sè hont la mes gran se trova.

GUILLEM. Busqueula donchs.

DUCH. Ho farè.

GUILLEM. Feuho, ja que 'm feu probar
tánta amargura com hi hagi.

DUCH. Penséu, senyor en l' adagi:
Qui 't vol bè, 't farà plorar.

(Lo Rey se 'n va, lo Duch li besa la ma y se queda.)

ESCENA VIII.

Lo **DUCH**, los seus.

MINISTRE. Veníu bon Duch als mèus brassos.
Tots lo teníu d' abraçar.

(S' abrassan de un à un ab efusió.)

- DUCH. Per cert amichs que no 'm creya
trovarme ara en llibertat;
pero quant ell en sí torni
crech que corro un perill gran;
ab això, deixém las cosas
preparadas per si acás.
Primerament, quantas probas
pugan fins aquí arribar
de la esquadra y del ecsercit
no las ignori 'l Rey may.
- MINISTRE. Fórmán en lo nostre bando
tots los patges del palau,
y no tinguéu cap cuidado;
lo Rey totas las sabrá.
- DUCH. Després donchs, vos aquest cofre
(Donantli un estutx.)
guardéu com un tresor gran.
Mentre 'm veyéu à mi à salvo
tingueulo com à sagrát;
mes si acás m' empresonessin
ó 'm fès lo Barò algun mal,
no fèu mes, sino que un patge
al Rey ho pugui entregar.
- MINISTRE. Se cumplirán vostras ordres
tal com havéu indicat.
- DUCH. Anem donchs perque gent sento
y 'l concert va à comensar. (Se 'n van tots.)

ESCENA IX.

(Convidats, convidadas, los ministres del Baró, los embaixadors inglés, francés y espanyol. Van passejant y enrahonantse baix, mentres tot s' ha anat il-luminant y s' ha posat un alabarder à cada costat de escenari.)

MÚSICA.

Si 'l rey de Magnoha
Té gracia y talent,
ayuý hem de véureuho
en aquest concert:

Mes fassi 'l que fassi
ja may olvidem
qu' hem de dir nosaltres
que ho fa tot móit be:

(Van passejantse y examinant las obras d' art, mentres lo Baró y sos ministres, fent un grupo, passejan de manera que, los del Baró, farán un rötlo, los del Duch, un altre, los embaixadors, un altre, y, durant tota aquesta escena, se entendrà que cada hu parla en son grupo.)

- ESPANYOL. ¿Y sabéu perquè á la festa
sols som tres embaixadors?
- FRANCÉS. Serran los altres ab damas, (Accent francés.)
perque hi som convidats tots.
- ESPANYOL. Ja estém junts los més notables:
L' Inglaterra, vos y jo.
- INGLÉS. Ser juntos los tres primeros:
Inglés, francés y español.
(Ho apunta en una cartera.)

(Com lo últim, tot lo que diga aquest tipo s' ho va apuntant ab llapis.)

FRANCÉS. Ja se 'ns ha tret la cartera.

ESPANYOL. Ell sempre apuntantho tot.

INGLÉS. El que no tener memoria
hacer siempre apuntacion.

ESPANYOL. Pero lo que mes fa riurer
d' apuntarse tot aixó,
es que ab sa poca memoria
despres pert cartera y tot.

FRANCÉS. Ja uingú dels tres ignora
aquí la seva misió.

ESPANYOL. Observar lo que 'l Rey fassi,
mirar si es dolent ó bo,
lleig ó guapo, tonto ó sabi,
y dar noticia de tot
á n' als respectius governs,
Mister Kinglen, vos y jo.

FRANCÉS. Per lo que havém vist fins ara
me sembla ignorant en tot.

INGLÉS. (Por lo visto el Rey ser tonto.) (Apuntantho,)

ESPANYOL. Aném passejant, senyors.

(Se 'n van cap al fondo deixant lloch á 'n al grupo del Baró, mentres a
cada costat hi ha un grupo que 's burla dels cuadros, es á dir, que,
durant la escena, sempre hi ha tres grupos separais que actuan.)

UN, DRETA. ¡Nassos mes estrefalaris.

ALTRE, ESQUERRA. ¡Qué mal dibuixa!

MOLTS, DRETA. ¡Jo, jo!

UN, ESQUERRA. ¡Mòlt neci sè 's necessita
per esposá aixó als salòns!

(Los embaixadors que passavan s' aturan aprop del grupo:)

ESPANYOL DRETA. ¡Senyors, aixó es fins ridícul!

FRANCÉS ESQUERRA. Mal dibuixat es aixó.

INGLÉS AL MITJ. (El Rey dibujar muy mal.) (Apunta:)

ESPANYOL. Aném passejant, senyors.

(Y mirant quadros ab los lentes se 'n van á las cambras interiors
deixant sols en la escena tot lo ministeri del Baró,)

ESCENA X.

Tots los del BARÓ.

ULTRAMAR. ¡Burlarse así de un monarca!

METRALLA. ¡Esto es insufrible... atroz!

MARINA. Pero com que quant ell surti
li dirán que tot es hò,
ell no 'n sabrá una paraula
y anem sent del poder tots.

ESCENA XI.

Los mateixos, lo PATGE, lo BARÓ.

PATGE. Lo president del Concell
de ministres.

(Anunciant y quedantse al costat de la porta al temps que apareix en ella lo Barò ab lo pit plé de creus, bandes y condecoracions.)

TOTS. (Admirats de tantas creus.) ¡Oh! ¡oh! ¡oh!

BARÒ. ¡Gran batalla! ¡Gran victoria!!

¡Veniu á mos brassos tots!

GRACIA. ¿Pero qué es?

ULTRAMAR. ¿Pero qué passa?

MARINA. ¡Tantas condecoracions!

METRALLA. ¡Tantas cruces!

BARÒ.

A sa cambra
m' ha cridat lo Rey fa poch,
y sabréu qui n' es la causa
quant vos ho hagi explicat tot.
Entro, saludo, 'm presenta
la seva ma, beso jo,
y m' ensenya un gran paisatge
fèt d' ell ara fa mòlt poch
d' una mitjdiada ab lluna,
dihentme:—¿que tal?—¡Oh! ¡oh! ¡oh!
li he contestat jo que sempre
com sabéu li alabo tot.
—¡Doncas tú, Barò, m' enganyas,
llavors ell crida furiòs,
sabent ja que mal fet era
t' he portát aquest paissot,
y tú, sols per adularme,
me l' alabas dient que es bo.

GRACIA. ¿Es dir que ha estat una proba?

MARINA. ¡Vos ha mort á fé de món!

BARÒ.

Jo m' he quedat com la estàtua
del mateix comendador;
pero tot refentme al veurer
com escaparme de tot.
—Senyor, he dit, ¿Donchs que alabo
sino lo dolent d' això?
¿En qué veig vostre gran mérit
sino en lo mal fèt que es tot?
Vos heu dit:—Vull pintar ara
mès malament que tothom,
y el talent de vostra altesa
es tant inmens... ¡Tant grandiòs!
que ni 'ls noys quant van á l' aula
y fan tots aquells ninots
ab las mans com á forquetas
y el nas á n' aquest cantò
ho farán per mes que breguin
may tant malament com vos.—
Sentirme així y obrí 'ls brassos
ha sigut tot hu, senyors.
—¡Me deyan que m' adulavas
y ara veig ben clar que no!
¡Ay del Duch si á dirrho torna!

(A l' aurella.)

criitava com un furiòs.
Y tocantme mòlt la barba
ó apretantme carinyòs
ó donantme entre abressadas
milions de mils de patons
m' ha nombrat Duch dels paisatges
y caballer dels tres toms
dantme á mes la creu de l' isla,
lo gran collar de Sant Roch,
la medalla dels il-lustres,
la cinta ab lo toison d' or,
la creu de l' águila negra,
l' entorxat dels set cordons
la creu de beneficencia
y la placa dels honors.

Veus aquí com me presento
devant de mes amichs tots,
orgullòs del mes gran triunfo
mòlt mes cariegat d' honors,
mòlt mes amich del Rey que antes,
mòlt mes segur del mèu lloch,
mes honrat, mes gran, mes sabi,
mès altiu, més orgullòs,
deslliurat del Duch per sempre
y fet un aparador. (Ensenyant lo pit.)

GRACIA.

Que siga la enhorabona.

BARÒ.

Gracias, gracias, gracias, ¡oh!

No hi ha per ço lloch á darla.

(Encaixant ab tothom y rebent las enhorabonas.)

Te ja tantas creus tothom
que ja 's diu que 'l no tenirme
es aquí 'l verdadè honor.

MARINA.

Mes naltres hem de fer véurer
que sempre ho tenim en mòlt.

BARÒ.

Y si convè ecsajerarho,
perque, ab lo que ara he fet jo,
tenim ja á proba de bomba
totas las adulacions.

GRACIA.

¡Miréu lo Duch com freballa!

MARINA.

Pero avuy per sempre es mort.

BARÒ.

Y si gosa á obrir la boca
del Rey esclata 'l furor.

GRACIA.

Jo per tots vos felicito.

MARINA.

Jo us felicito per tots. (Enhorabonas encaixant.)

BARÒ.

Gracias, gracias, gracias,
y alerta sempre, senyors.

ULTRAMAR.

¿Y no podreis vos decirme
el órden de la funcion?

BARÒ.

Lo Rey cantarà al piano,
y 'l que després li plau mòlt
es sentí aires populars
del lloch de cada cantor.

METRALLA. Yo cantaré una playera.
ULTRAMAR. Yo cantarè un tango ó dos.
METRALLA. Y yo aquellas seguidillas
que cantaba Cascaron.
BARÒ. (Y jo, que ja sò ministre,
m' estarè rihent de tots.)

ESCENA XII.

(Los mateixos y tota la cort ab lo DUCH y los seus, que tornan á entrar mirant los quadros.)

CORT DRETA. ¡Qué mal dibuixa!
MÒLT3 ESQUERRA. ¡Ja, ja!
CORT DRETA. ¡Qué mal que pinta!
MÒLT3. ¡Jo, jo!
DUCH. ¡Senyors aixó no ho aguanta
qui ama al monarca com jo!
Al devant sempre adulantlo,
quant no hi es mofantsen tots...
¿M' ajudaréu quant jo esclati?
MINISTRE. Farém tots quant volgéu vos.
DUCH. Que fassin donchs que m' indigni
y veuréu quina explosió.

(S' assenta tothom, y 'ls actors de mes importancia en los assientos de mes cap al públich, guardant sempre en tot la deguda etiqueta.)

MÚSICA.

Si 'l rey de Magnolia
té gracia y talent,
avuy hem de véureuho
en aquest concert:

Mes fassi 'l que fassi
ja may olvidem
qu' hem de dir nosaltres
que ho fa tot mólt be.

PATGE. Sas altesas, las princesas. (Anunciant.)
DUCH. Asentemnos per 'qui aprop.
ALTRE PATGE. Sa altesa el Rey de Magnolia.

ESCENA XIII.

(Los mateixos, las princesas, lo Rey. Las duas primeras del bras de dos cavallers, lo Rey segueix detras, y al entrar ell grans saludos y afectada admiració en tothom.)

TOTS. ¡Oh ¡oh! ¡oh! ¡oh! ¡oh! ¡oh! (Alabant al Rey.)
REY. Ja pot la cort assentarse.
BARÒ. Ja está assentada la cort.
ESPAÑOL. (Se pinta com una dona.)
FRANCÉS. (Es lo Marica més gros.)
INGLÉS. (El Rey Guillen ser Marica.) (Apunta.)
BARÒ. ¡Visca 'l rey!
TOTS. ¡Visca!

GUILLEM. (Saludant:) ¡Senyors!
GUILLEM. Parlar dech ab la princesa (Al Barò;)
ans de comensá 'l concert,
y vull que lo temps que 's pert
s'umpli ab alguna ximplesa.

BARÒ. (A Ultramar:) Anéu donchs vos á cantar.
(Ultramar se 'n va per un costat per apareixer despres en 'l escenari.
Lo Rey seu al costat de Dalmira sens ni sisquera saludara Blanca.)

BLANCA. (¡Sa indiferencia m' espanta!)

BARÒ. Anunciéu. (Al Patge.)

PATGE. Señores: canta
el ministro de Ultramar.

(Lo patge se retira á un costat, s' obra 'l teló de boca y apareix lo mi-
nistre que canta:)

MÚSICA.

AMERICANA.

Para amar á su neguito
lo mismito que un señó.
el neguito, un sombrerito
y unas botas se compró.
Llego la noche.
Catich, catach,
María Fanchica
le oyó llegar.
Abrió la puerta.
Carrach, carrich.
Entró el neguito
y... volvió á salir,
Mas el trich trach de las botas
quiso al amo despertar
y el trach trich trach trich tan lindo
le costó un flas flas flis flas.

No quiero ya mas, neguita,
la botita de charol
ya que aquei tich tach tan lindo
dice al amo nuestro amor.
Canten las aves.
Pití, pití.
Digan las ranas.
Carra, carrí.
que tu neguito.
Pissi, pissí,
ya mas no quiere
catach, catich.
Si me quieres cual te quiero
como soy quiéreme tú,
Como el padre Adan, lijero,
y con la hoja del bambú.

LLETRA.

(Al acabar la cansó del negre baixa l' teló, tothom aplaudeix y Guillem
despres de besar la ma á la princesa se 'n va per una porta lateral.)

BARÒ. Feu que la fama avuy volia
de que 'l Rey canta que encanta.
Anunciéu. (Al Patge:)

PATGE. Señores: canta
su alteza 'l Rey de Magnolia.

(Lo Patge 's retira, s' alsa 'l teló y apareix lo Rey que toca 'l piano ma-
nament, canta, y cada vegada que 'l Rey se equivoca ó fa un gall, la
cort no 's pot conteni 'l riurer.)

MÚSICA.

ROMANSA DE GUILLEM.

Damunt la tomba
s' inclina un salzer
umplint lo cálzer
de blanca flor
de gotas puras
de las rosadas.
¡Perlas ploradas
per amant cor!

Lo sálzer plora
y amant gemega,
la flor no 's plega
per guardá 'l plor.
Així amants antes
tots dos ploravañ,
mes no trovavan
com 'vuy conhort.

(Al véurer que 'l Rey pot repararlos, cambian la mofa en senyals ecsajerats de aprobació, lo Duch, al notarho, no 's pot contenir mes y trayentse 'l guant desesperat, lo tira al caurer lo teló que fa que 'l Rey no ho vegi.)

LLETRA.

- DUCH. (¡Qui aguantar aixó pot més!)
 ¡Infames!
- TOTS. ¡Ah!
(Junt ab lo Rey que de retorn del escenari ja 's trova en escena.)
- BARÒ. ¡Deteniumel!
- DUCH. ¡Culliu est guant!
- BARÓ. (Fent veurer que hi vol anar.) ¡Conteniumel...
(¡Cridéu la guardia.) (Ap. á Gracia.)
- GRACIA. (Tremolant.) (No hi es.)
- DUCH. ¡Culliu lo vos, vil cobart!
- BARÒ. ¿Sentiu que us diu? (A Metralla que l' amaga.)
- MÒLTS. ¡Oh!
- DALMIRA. ¡Insolencia!
- GUILLEM. ¡Atrevirse en ma presencia
 l' acer á desenvainar!
- BLANCA. (¡Qué havéu fet Duch!)
- DUCH. ¡Lo que 'l cor
 me dictava!
- METRALLA. ¡Ametrallarle!
- PANCHO. (¡Venga ahora el Cid á Salvarle!)
- DUCH. ¡Degradada! ¡Infama cort!
 ¡Miserables que viviu
 d' estar prop de la corona
 y lo brill que ella vos dona
 en contra sèu convertiu!
 Baixos y vils cavallers
 que l' aduléu quant vos mira,
 y que aixís que 'l Rey se gira
 lo disfaméu los primers.
 Mal cortesans que alabéu
 al Rey, perque un concert doni
 y aixís tot lo món s' adoni
 de quin es lo talent sèu,
 y en los mateixos salòns
 del paláu de vostra terra,
 devant Fransa é Inglaterra
 y las primeras nùcions,
 ab lo vostre Rey juguén
 tal com se juga ab un neci,
 conquistantli així 'l desprecí
 de tothom qui 'l sent y veu.
 Anéu seguint sempre així,
 procuréu fins destronar-lo,
 que be prou que abandonar-lo
 sabréu llavoras aquí.
 Siguéu aixís, d' abandono

seguint tots la infama lley,
arnas que cambiéu de Rey
quant s' esqueixa 'l llens d' un trono.

Anéu seguint sempre així,
pero mentres existeixi
un ser com jo, que coneixi
que á la patria fèu patí.

Si te en lo cor caritat,
que vos dirá jo us abono:

¡Asquerosos corchs del trono!

¡Sangoneras del estat!

BARÒ. ¡Qué un noble á tant s' atreveixi!

GUILLEM. ¡D' un somni crech que despertol!

INGLÉS. (¡El Duque dice lo cierto!) (Ho apunta.)

BARÒ. ¡Lo Rey dirá 'l que coneixi!

(De repent y refentse per salvarse.)

Lo Rey que sap l' amargura
que 'm pot causá 'l vostre agravi!

¡Lo Rey que sap que 'l mèu llabi

li ha dit sols la vritat pura!

¡Adularlo diheu! ¿Y cóm?

¡Lo dir aixó es disfamarlo!

¡Cóm es possible adularlo,

si 'l sèu mérit sap tothom!

Per sort la cort es aquí

que pot desfer tal agravi.

¿Qué es lo vostre Rey?

TOTS. Un sabí.

ESPANYOL. (¡Es clar! la cort ¿qué ha de dí?)

BARÒ. Comprobát aixis senyor

que 'l Duch ha obrat per malicia,

feume al instant la justicia

de castigá al ofensor.

DUCH. ¡Infame!

GUILLEM. Duheulo al moment

á la fragata Argentina

y us desterro á la Isla Albina

per impostor é imprudent.

DUCH. ¿Y ab tot y mas advertencias

aquesta ordre, senyor, déu?

GUILLEM. Se que mentiu en quant dihéu

perque n' he fet esperiencias.

DUCH. ¡Senyor!

BLANCA. ¡Senyor!

GUILLEM. ¡Lo manát!

BARÓ. (Partiu la tropa en tres barcas.)

(Al capitá.)

DUCH. (Aixís es com los monarcas

solen pagar la vritat.)

(Quatre soldats desarman al Duch y se 'l emportan.)

(Ell se 'n va ab los soldats per un cantó, la cort, silenciosament, per l'

altre. Lo Rey abatut en una cadira.)

ESCENA XIV.

GUILLEM, sol.

Si la mentida es tant dòlsa
y es tant dura la vritat,
ningú may vritats me diga
perque no 'n vull sentir may.

(Y alsantse veu la cartera del Inglés que ab lo trastorn li ha d' haver caigut.)

¿Qué es aixó? ¡Ah! una cartera.

«Apuntes para enviar (La cull oberta.)

«la nota á los gabinetes
«de Inglaterra y Portugal
«tocante al Rey de Magnolia.

¡S' ha vist atreviment tal! (Llegeix.)

«¡El Rey toca mal el piano!

«¡El Rey no sabe pintar!

«¡El Duque dice lo cierto!

«¡La corte adulando está!

¡Y lo que estas notas dihen
de mi per lo món dirán!...

ESCENA XV.

Lo REY, lo PATGE.

PATGE. Ab urgencia aquest recado
pera vostra majestat.

(Li dona un cofre.)

GUILLEM. ¡Aquest recado ab urgencia...
de part del Duch!... ¿Qué será?
¡De la princesa Dalmira
lo retrato enjoyellat
y una inscripció que 'l volta...

¡Qué vol dir Dèu soberá! (Llegeix.)

«Al Baró de la bandera,
«prenda del amor més gran...

Y una carta ab lletra seva.

¡Oh! ¡M' ha enganyat! ¡M' ha enganyat!
(Toca la campaneta y surt un patge.)

PATCHE. A la noblesa, que vinga.
Aquí, Senyor, entra ja.

MÚSICA.

CONCERTANT.

ESCENA XVI.

GUILLEM, BLANCA, DALMIRA, BARÓ, tots sos ministres, lo coro, etc,
(Guillem desesperat agafa á Dalmira y portantla al prosceni li diu:)

GUILLEM. ¡Oh pérfida princesa
tant bella com deslleal!
¿Digas si d' esta joya
coneixes los diamants?
(Mostrantli.)

TOTS. ¡Ah!
DALMIRA. ¡Per ma desdítixa
l' àngel del mal
posá esta joya
potsé en sas mans!
Somnis de gloria
son no mes ja
los meus desitjos
de ceptre real.

BLANCA. Per ma ventura
potser voldrà
lo cel que olvidi
així amor tal;
¡Dolsa esperança
que tant be 'm fas,
si has de morirte
no neixis may!

GUILLEM. Jo que una estrella
pura y brillant
creguí trovarne
perdut pe 'l mar.
¿Qui entre las onas
que 'm van voltant
al pobre naufrech
recullirà? (S' asséu abatut.)

BARÓ. ¡Per ma destítixa
l' àngel del mal
posá esta joya
potsé en sas mans!
Callem per ara
mentre está irat,
y pensém medis
pera salvarns.

CORO. ¿Qui aquest misteri
pot penetrar?
¿Qué poden véurer
en los diamants?

(Entra precipitadameat un patge que 's detura afadigat al véurer al Rey.)

PATGE. ¡Senyor!
CORO. ¡Parléu!
GUILLEM. ¿Qué passa?
PATGE. Lo Turch vos ha destruit.

TOTS. ¡Ah!

(Entra pe 'l cantó oposat al del primer, un altre patge que venint també afadigat, diu:)

PATGE. ¡Senyor!
CORO. ¡Parléu!
GUILLEM. ¿Qué esperas?
PATGE. Al Rus heu sucumbit.

TOTS. ¡Ah!

GUILLEM. ¡Donéu prompte una espasa!

(Fora de sí la pren d' un uoble y quant correns ja va á surtir pe 'l fondo, apareix un uoble que diu:)

NOBLE. ¡Senyor, ja may surtiu!
GUILLEM. ¡Qui á mi 'm detora!
NOBLE. L' poble
que ja sublevát ix.

TOTS. ¡Ah!

GUILLEM. ¡Ah! Lo Duch que ho presentia
ara veig quant m' ho ha augurat...
¡Corréu prompte y aquí vinga
ja que ell sol me pot salvar!

(Los patges s' en van correns pe 'l fondo.)
Ab ma espasa y sa prudencia
ma corona 's salvará.
¡Deu als que van á buscarlo
dò la prontitud del llamp!

(Tots van à mirar ab gran ansietat per la finestra.)

CORO. ¡Ja hi arriban! ¡Ja hi arriban!

BARÓ. (Mes lo barco va à sarpar;)

CORO. ¡Feuli senyas! ¡Feuli senyas!

(Tots ab los mocadors)

GUILLEM. ¡Ay que à temps no arribarán!

¡Ah! Lo Duch que ho presentia; etc., etc,

CORO. Sens escercit, sens esquadra...

sens corona, que perdrà .

¡Qui pot véurer en la terra

Soberà més desitxat!

CORO. ¡Feuli senyas! ¡Feuli senyas!

(Los mocadors.)

(Tornant à mirar tots per la finestra ab ansietat.)

GUILLEM. ¡Deu que marxa! (Horror;)

(Canonada del barco que marxa.

Tots. ¡Ah!

CORO. Ja ha marxat.

VI DEL SEGON ACTE.

ACTE TERCER.

Salò del Concell , al fondo 'i trono, al costat del qual, en un coixí, hi ha lo ceptre y corona real. A la esquerra grans finestrals que donan á la plassa. Taulas y cadiras pe 'l Concell de ministres.

ESCENA PRIMERA.

LO REY, lo PATGE, lo CORO.

(Lo primer assentat meditant, lo Patge esperant ordres, lo coro al altre cantò, cantant recelós de que 'l Rey lo senti.)

MÚSICA.

UNS. ¿Per qué plora? ¿Qué li passa?
¿Per qué esta tant trist lo Rey?

ALTRES. No cridéu

UNS. ¿Per qué suspira?

ALTRES. Parlém que no 'ns senti ell.

UNS. Pert lo trono,
la princesa,
la grandesa...

ALTRES. No cridéu

UNS. Y nosaltres
sense trono,
jo us abono,
que 'l deixém.

UNS. Sense trono, sense ceptre,
ja riquesas no n' haurém.

ALTRES. Fugim donchs...

UNS. Y abandonemlo.

ALTRES. Aném ans que no 'ns vegi ell.

UNS. Mólta astucia,
mólta manya,
y si guanya...

TOTS. Tornarém.

UNS. Mes si 's pert
sens esperansa,
tots a Fransa
marxarém.

(Lo coro se 'n va poeh a poch de la escena.)

ESCENA II.

GUILLEM, lo PATJE,

GUILLEM. Esplicam donchs, de quín modo
lo poble s' ha sublevat.

PATJE. Lc enviar la escuadra y l' ecsercit
sempre fòu impopular.

Ja temps fa que 's rondiuava
al parlarse d' aquets plans,
y quant esta matinada
s' ha sabut l' haver marxat
de cop l' ecsercit y escuadra,
segons vostras ordres reals,
lo contenir-lo en sa furia
diu que ha costat mòlts treballs;
mes quant s' ha sabut que ja eram
destruïts per terra y per mar,
dihent que 'n teniu vos la culpa
com un sol home s' ha alsát,
y: ¡Abaix lo Rey! ¡Abaix! crida,
y 'ls que 'l voltan, per tirans!

GUILLEM. Espera á fora mas ordres.

PATJE. Dèu salvi á sa Magestat.

(Se 'n va.)

ESCENA III.

GUILLEM.

Qui en la pendent del abisme
lo peu arriba á posar...
en vá ab las rocas s' aferra...
no parará fins abaix.
Ja tot'lo món á horas d' ara
me tè per un ignorant,
ja que aixís en la cartera
l' inglés s' ho deixá apuntat.
He perdut lo mèu ecsercit,
sens escuadra m' he quedat,
lo poble vol destronarme...
Lo qui en aixó aconsellar
me podria ab sa presència,
per mí ha sigut desterrat,
y fins la que jo estimava
com á un ser angelical,
he vist que falsa y perjura
vilment m' havia enganyat.
¡Oh Dalmira! ¡Infel Dalmira!
Tú ma venjansa veurás.

MÚSICA.

Mentres ella me jurava
un amor fiel,
ab un altre amant tenia
amors secrets
Aixís cristallinas aigües
cubreixent llot,
així un anjel d' hermosura
ne te un mal cor.

¡Aquí 'n tinch la prova!
¡La tinch! ¡Sort fatal!
¡Venjansa 'l cor crida!...
¡Venjansa tindrà!

¿Per qué aceptá capritxosa
lo meu amor,
si ja havia dat á un altre
son amant cor?
¡Jo 'm venjaré! ¡Oh! ¡la pérfida!
d' aquest engany cruel,
ja que has robat la calma
ditzosa del cor meu!

(Queda pensatiu sens adonarse de la següent escena.)

ESCENA IV.

GUILLEM, DALMIRA, BARÓ.

- BARÒ. Aixó es, hermosa princesa.
lo que li havéu d' explicar.
- DALMIRA. Sabéu que sò diplomática.
- BARÒ. Y sabeu que ben usat...
un bon suspir... ó una llágrima.
- DALMIRA. Hi estat mitj' hora ensajant.
De rey feya una cadira.
y jo mirantme al mirall,
he vist que tant bè fingia
que crech que fins he lograt,
ab tot y sè ella de fusta,
enternirla algun instant. (Broma,)
- BARÒ. Mirèu donchs, sols que no us passi
com en lo cuento que 's sap
d' un que 's va ensajá ab la gerra
per parlá ab lo rey mes tart,
y al ser devant del monarca
diguè confús no gosant.
—No es tot hu parlá ab la gerra
ó parlá ab sa Magestat.
- DALMIRA. Per mi, Magestat ó guerra...
sabéu que tot es igual.
- BARÒ. Allá donchs, pe 'l cop d' efecte
m' esperarè jo amagat. (Se 'n va.)

ESCENA V.

GUILLEM, DALMIRA.

- GUILLEM. ¡Vos aquí!
- DALMIRA. Senyor...
- GUILLEM. ¡Princesa!...
- DALMIRA. ¿Vos us havéu atrevit?...
- DALMIRA. Es que 'l mèu cor afligit
rebat al fi sa sorpresa.
- GUILLEM. ¡Sorpresa diheu!
- DALMIRA. ¡Ah! ¡Senyor!
Com la flor que vol l' albada
pé 'l sol, y 's trova gelada
de la néu ab la fredor.
Com lo roure que en lo camp
rosada espera de perlas,
y 's trova 'l tronch fèt esberlas
tot d' una, pe 'l foch foch d' un llamp.
Com l' au que vola lleujera
á buscá 'l niu amorosa
y 's sent fletxa verinosa
que la mata en sa carrera.
Com au, com roure, com flor
que en desditxa tal se mira.
¡Com qui per amáus delira
y veu que pert vostre amor.
- GUILLEM. ¿Diréu potser que innocent
sòu, havent la joya vist?
- DALMIRA. A probá aixó mon cor trist
devant de vos se presenta.
Ennamorada, Senyor,
al mirar jo 'l cruel objecte
que 'm robava 'l vostre afecte,
vaig quedar muda d' horror.
Mès al tornar prompte en mi
vaig buscá irada una proba
contra lo que tot m' ho roba,
y torno ab la proba aquí.
- GUILLEM. ¿Proba dihéu?
- DALMIRA. De qué vilment
s' ha portat ab tots lo Duch,
y, d' aixó, la proba puch
portarvoshen al moment.
Vindrà quant volguéu aquí
l' argenter comprat abans
perque montès los brillants
que eran per pérdrerm á mi.
- GUILLEM. ¿Comprats diheu?
- DALMIRA. Comprat pe 'l Duch
per causarme á mi 'l dolor

- de que perdès vostre amor.
GUILLEM. Princesa... créureus no puch.
May passá la vil mentida
del Duch lleal per los llabis,
y eran sols sos consells sabis
per salvarme trono y vida.
DALMIRA. ¿Y si ara jo vos probès
que 'l Duch es traïdor al trono?
GUILLEM. Jo, en nom del Duch; vos perdono
aquesta ofensa de mès.
DALMIRA. Y jo no admeto 'l perdò
d' ànima tant inhumana,
quant lo Duch es lo qui mana
contra vos la insurrecció.
GUILLEM. ¡Princesa!
DALMIRA. ¡Oh! ¿Si cert siguès
me creuriau?
GUILLEM. ¡Llavors tot!

ESCENA VI.

GUILLEM, DALMIRA, BARÓ.

- BARÓ. Donchs tot cregut esser pot
perque tot, Senyor, cert es.
No aturá al barco la senya,
de nostres blanchs mocadors,
perque ja en ell, los traïdors,
ab los qui lo Duch s' empenya,
havian determinat
anar á desembarcarlo
allí hont ja anava á esperarlo
tot lo poble amotinat.
GUILLEM. ¡Impossible! ¡Quí pot dir!...
BARÓ. Vos, d' aquest papè á la vista, (Donantli.)
ja que en ell una entrevista
demaná lo Duch tenir. (Guillem llegeix lo paper.)
GUILLEM. ¡Ah! (Sorprés.)
DALMIRA. ¿Creyéu ara, Senyor,
del amor en la puresa.
GUILLEM. ¡Oh! sí, sí, noble princesa!
Torno á creure en vostre amor,
en la amistad del Baró,
la del ministeri vostre...
BARÓ. (¡No ho dich! Ja torna á ser nostre.)
GUILLEM. Ara veig sa traició.
DALMIRA. No feu cas ara, senyor
de la sèva veu melosa;
amaga espinas la rosa,
hi ha una serp sòta la flor.
GUILLEM. ¡Jo créurer á qui capás
ha sigut de sublevarse.

contra mí! Si pot salvarse,
sino mor al dá aquest pas,
es perque en las lleys de guerra
es sagrat l' embaixador,
que ó sino... lo mèu furor
avuy per sempre 'l soterra.

CRITS FORA. ¡Mori!

ALTRES. ¡Mori!

GUILLEM. ¡Ah!

BARÒ. Ja es aquí.

GUILLEM. Perdoneume vos Barò
si vaig sospitar.

BARÒ. Ab rahò
dihent lo que 's deya de mi.

GUILLEM. Jo en surtint d' aquest flagell
premiarè tanta bondat.

ESCENA VII.

Los mateixos, PATGE.

PATGE. Lo Duch de la llealtat. (Anunciant y quedantse.)

GUILLEM. Deixeume aquí sol ab ell.

DALMIRA. Senyor... (Despedintse.)

GUILLEM. Princesa...
(Volent dir que no pot acompanyarla.)

DALMIRA. No cal.

GUILLEM. (Al Patge.) Que entri, y tú d' aquí t' apartas.

DALMIRA. (Barò, aixó es un rey de cartas.)

BARÓ. (¡Oh! Es pecat qui li fa mal.)

ESCENA VIII.

GUILLEM, lo DUCH.

DUCH. Abans de tenir l' honor (Després de saludar.)
de dir perque se m' envia,

contarvos ara voldria
d' ahí la historia, Senyor.

GUILLEM. Per fortuna m' han fèt véurer
fins ahont podéu arribar,
y sè, del qu' heu d' explicar,
lo que he de creure y no créurer.

DUCH. Me van portá encadenat
com sabéu, al buch de guerra,
y ja al serhi veem en terra
tot lo poble sublevat.

Lo buch anava á tirar
contra 'ls revolucionaris
mes sos intents temeraris
jo ab ardor vaig deturar.
y trencantme los grellons

y al poble per fi entregantme,
sou quant lo poble, abrassantme
me feu guiar los seus pendons.
Així es, Senyor, com sabréu
que es lo poble qui m' ha honrat,
ab lo càrrech elevat
que 'm porta avuy ahont se 'm veu.

GUILLEM. ¿Y després de jurar vos
defensar al Rey com noble,
es de lleals aná ab lo poble?

DUCH. No ho faria sino ho fòs.
Si vos un jòrn vau deixar
de bon monarca la lley
vareu deixar de ser rey,
y com rey no us dech mirar.
Que es estúpida consigna
la de jamay sublevarse,
quant l' home deu revel-larse
contra tot lo que es indigne.

GUILLEM. Fòra aixó mòlt veritat,
y 'ecsemple fòra precis,
si pera salvar al país
lo poble us haguès cridat;
pero de desde 'l moment
que vos, mòlt lluny de fè aixó,
heu encés la insurrecció,
heu obrat ab mí vilment.

DUCH. Que vos penséu un error
proban memorables gestas;
revolucions com aquestas
no las fa un home, Senyor.
* Que seguint sempre la lley,
ja que es del poble, mes noble,
las ha de fer tot un poble
obligát pe 'l mateix Rey.
Per las malas intencions
que 'l fan á sos ulls culpable,
ó per una *lamentable*
série de equivocacions.

Aixís quant baix tal flagell
rodola un Rey ab son trono,
tant sols de son abandono
deu darsen la culpa á n' ell.
* A n' ell, que tant gradualment
va fent baixar sa corona,
com fa baixar sa persona
del concepte de la gent. (Intenció.)

GUILLEM. Que en la falsetat s' apoya
quant per vos dit puga ser,
m' ho proba prou l' arjenter
que va fer la falsa joya.

DUCH. ¡Potsè us ha negat la infama!

- GUILLEM.** M' ho ha probat ja y tot ho sè.
DUCH. ¡Sempre, Senyor, heu de sè
víctima d' aquesta dama!
- GUILLEM.** Acabéu.
DUCH. Ho faig, senyor,
dihent que 'l poble á vostra lley
se subjecta, si ara el Rey
treu quants tacan son honor.
- GUILLEM.** ¿Vol dir donchs que ordres me dòna?
DUCH. Y prompte cumplir debéu
si al últim grahò voléu
deturar vostra corona.
- GUILLEM.** Llavors, com embaixador,
podéu dí als sublevats vostres,
que no deixem may als nostres
quant nos portan ver amor.
- DUCH.** ¡Miréu que tardant un quart
no estarà ja á la ma meva?
- GUILLEM.** ¡Fassias la voluntat sèva
si pòt obrá ab tant mal art!
- DUCH.** Allavoras sols, senyor,
tinch per convénceus un medi:
pero no crech que ab ell quedi
temps per salvar vostre honor.
- GUILLEM.** ¡May si així dels mèus m' aparta!
DUCH. Llegiu, mediteuho bè,
y diguéu si voléu fè
lo que diu aquesta carta.
(Lo Rey llegeix la carta pera sí, y lo Duch lo va observant.)

MÚSICA.

CORO INTERN.

De mort infamant morian y el Rey del trono baixi
tots quants sigan tirans, si 'ns vol tiranisar.

(Si no 's canta 'l coro, deuen sentirse remors.)

- DUCH.** (S' anima 'l sèu rostre... si.
¡Feu que 's continga, Senyor,
y que encara 'l mèu amor
puga avuy salvarlo així!)
- GUILLEM.** (En fer lo que aquí 'm proposan
no crech que res perdrehi puga.)
(Després d' haver llegit la carta y ap. En la plassa remors del poble.)
- DUCH.** Volen que resposta 'ls duga.
- GUILLEM.** ¡Pugin per ella si gosan!
(Y en un arranch, desesperat, toca la campaneta.)
¡Ningú nat dirá en la terra
que jo 'm separo dels mèus!
- DUCH.** ¿Mes ja sabéu que 'ls crits sèus
volen dir guerra?
- GUILLEM.** ¡Donchs guerra!
(Lo Duch saluda y se 'n va en lo moment en que entra 'l Patge.)

ESCENA IX.

GUILLEM, lo PATGE, després BLANCA.

PATGE. ¿Senyor?

GUILLEM. ¡Mon millor acer
y món cavall de batalla!

PATGE. ¡Mes contra aquesta brivalla!...

GUILLEM. ¡Vull sè al combat lo primer!

(Lo patge se 'n va.)

BLANCA. ¡¡Ah!! (Perque ha sentit lo del Rey al entrar.)

GUILLEM. ¡¡Princesa!!

BLANCA. ¿Vos, senyor?

GUILLEM. ¿Vos á batreus contra 'l poble?

BLANCA. Per deslleal y per poch noble
mereix, senyora, est rigor!

GUILLEM. ¡Ah! no, no... Senyor... ¡Per Dèu!

BLANCA. No anéu ara á la batalla.

GUILLEM. ¡Ma dignitat es la malla
que ha de salvar l' honor mèu!

BLANCA. ¡Ay que los somnis, Senyor,
senyalan pena ó ventura,
y un n' he tingut, que amargura
n' ha gotellat en mon cor!

GUILLEM. ¿Un somni dihéu?

BLANCA. Tots estavam

en un jardí ufá de rosas,
ahont papallonas hermosas
volatejant, junts miravam.
Duas, mes bellas que totas,
damunt la rosa mes rica,
que 's mirallava bonica
de la rosada en las gotas,
ne buscavan la mel pura
de la flor per dins del cálzer,
mentre ho contemplava un sálzer
envejant tanta ventura.

Tenia una papallona
de torna-sol rotllets richs;
l' altra, sens colors bonichs,
la blancor que la nèu dòna,
y quanta mel en si tanca
ó pot tancar una rosa,
era per la mes hermosa,
sens darne may á la blanca.

Al fi lo sálzer sacút,
com fuetejant, son brancatge,
y de la rosa 'l fullatge
desfá, de seda y bellut.

Un cop aixís desfullada,
la del torna-sol hermosa,
no volguè á la pobre rosa

deixantla alli abandonada;
mes la que blanca com nèu
vejè á la flor sempre freda,
plegá sas alas de seda,
s' hi posá, y fôu l' amor sèu.

GUILLEM. ¿Y aquest somni encisador
l' apliquéu ara á mon viatge?

BLANCA. Veig que 'l poble es lo brancatge
que ha de desfullar la flor.
Vos la flor que rica tanca
tresors d' aroma olorosa.
Veig la papallona hermosa...

GUILLEM. ¿Y coneixéu á la blanca?

BLANCA. ¡Si col!... ¡Ah! no... no... no senyor.

GUILLEM. ¡Diguéu!

BLANCA. ¡Oh! (No pot.)

(¡Sufreix y calla!) (Al cor.)

• ESCENA X.

BLANCA, GUILLEM, PATGE.

PATGE. Baix hi ha 'l caball de batalla.

GUILLEM. ¡Penseuhi! (Ab amor.) (Se 'n va ab lo Patge.)

BLANCA. (¡Mor, pobre cor!)

En mon pit viu est amor...
per mos llabis va á surtir...
Mes ¡ay! ¡Que surt per morir
tot arrancantme amarch plor!

MÚSICA.

¿Per qué quant trista 'l miro
ne ve a mos ulls lo plor
y trist lo cor se plega
com flor als raigs del sol?

¡Ay flor de ma vida
que ab mon plor regada
creixes ignorada
al fons de mon cor!
¿Com vols flor hermosa
no creixer marcida,
si, dante 'l sol vida,
no pots veure al sol?

ESCENA XI.

BLANCA, DALMIRA.

DALMIRA. ¡Blanca!

BLANCA. ¡Dalmira!

DALMIRA. ¡Tú aquí!

BLANCA. Jo, que ara tot t' ho perdono,
si per salvar lo sèu trono

- DALMIRA.** pots á n' al Rey conteni.
BLANCA. ¿Conteni? Es á la batalla
y no sè perque 'l mèu cor
me diu que en ella la mort
tè 'l pendò real per mortalla.
- DALMIRA.** ¿Y vols tú que ara tremolia
per lo que l' teu cor tè diu,
quant, tant si mor com si viu,
ja sò Reyna de Magnolia?
- BLANCA.** ¡Reyna tú!
- DALMIRA.** ¡Oh! Y que no t' enganyo
deus créurer ja sens duptar!
Pot lo Rey perdre ó guanyar,
mes jo, de tots modos guanyo.
- BLANCA.** Pero perts lo sèu amor
pe 'l qui ton cor sols alenta.
- DALMIRA.** ¡Ay! Blanca, y que ets innocent!
si creus que aixó 'm donà dolor!
¿Si, sols per una diadema,
d' amor mon cor encenia
y ja la tinch, qué faria
de foch d' amor que en va crema?
- BLANCA.** ¿Y per ço mon pit amant
vas destrossá ab tal vilesa?
¡Oh! El teu cor tè la duresa
intrencable del diamant!
Impenetrable com malla
cap sentiment sòlch hi deix,
y, com lo diamant mateix,
sols ab diamant se treballa.
Jo creguí, encar que sabia
que tú á n' al Rey no estimavas,
que al fi estimarlo pensavas
perque ton cor s' erraria.
¡Pero saber ja que no,
y, per buscá una corona,
fè serví amor que 'l cel dona
al cor com santa passió!...
¡Per mí es, Dalmira, un delict
que tant bárbara 't presenta,
que ja 'l que 'm siguis parenta
es per mon cor un conflicte!
- (Se 'n va.)

ESCENA XII.

DALMIRA, BARÓ.

- DALMIRA.** ¿Ycreu? ¡Ja, ja, ja, ja, ja!
BARÓ. Mòlt me plau tanta alegria.
DALMIRA. ¡Ca!... Baró... Una tonteria
que ni n' havém de parlá.

- BARÒ. ¿Ja havéu vist nostra fortuna?
DALMIRA. Per mí no es may cosa nova.
BARÒ. Busquéu la lluna ab un cove (Per lo del Duch.)
y al fi havem trovat la lluna.
- DALMIRA. ¡Psit! (Recelosa.)
BARÒ. ¿No sabéu que ha surtit?
DALMIRA. ¡Ay! ¿Creuréu que no hi pensava?
BARÒ. Ara de dirsem acaba,
Senyora , tot lo suchcehit.
Sabéu que ab mon equipatge,
per uns lladres assallat,
lo retrato enjoyellat
me fòu pres en l' últim viatge.
Ho sapiguè la princesa ,
y, gelosa ab son amor ,
feu comprá ab promesas y or
d' aquells bandolers la presa.
- DALMIRA. ¡ Veus aquí com va entregarlo
ahí al Rey !
- BARÒ. Pero nosaltres,
que per manyas no n' hi ha d' altres,
hem sabut ja desvirtuarlo.
- DALMIRA. ¡ Pobres reys! (Rient.)
BARÒ. ¿Qué voléu dir?
DALMIRA. ¡ Que ja es prou fatalitat
que jamay la veritat
pugan saber ni sentir !
Jo, que he pogut repararho ,
si puch sè Reyna algun dia,
quasi be vos juraria...
- BARÒ. Que no podréu may lograrho.
Lo pare del que ara es Rey
va proposarsho ab firmesa ;
mes ab la nostra destresa,
li vam fer al fi la lley.
Perque may res ignorès
nos va dir que surtiría
á dá audiència cada dia
á tothom qui ho demanès ;
pero li varem enviar
tanta gent per amohinarlo,
que al fi, després de cansarlo,
las audiencias va parar.
Llavors va posá un corréu
perque li escribís tothom
qui volguès per lo sèu nom ;
pero als nou dias ó deu
li varem enviar nosaltres
tantas cartas insultants,
dibuixos , y escrits picants ,
que no 'n volguè rebre d' altres.
Surtia á escoltà al balcò

que deyan los que passavan,
y els que passaban, cobravan
per di:—¡ Ditxosa nació !
Va volé 'ls diaris llegí
y era 'l durlos necessari ;
mes no va llegí cap diari
que no 'ns convingués així.
Y entre aixó y empalagarlo
dihent que era un galan senyò,
per lo sabí, alegre y bo,
varem comensá á infatuarlo.
Si ab diners, que eran del poble,
algun cop caritat fèya ,
ja tot lo regne li deya :
¡¡ Cor caritatiu y noble !!
—Bona nit havia dit,
despedintse, y al moment
ó l' endemà...—¡ Quin talent !
Lo Rey... va dir... ¡ Bona nit !
¡ Miréu si l' orgull se doma
que 's tracta fins ab son fill !
¡ Miréu si es franch y senzill
que ahí va dí ¡ Hola ! á un home .
Si tè 'l cabell castany clár ,
ja se li diu ròs com l' or .
Si no es cobart , tè un valor
que á tothom tè d' assombrar .
Y tots en que es gran convenen,
y en ferli créurer tots gosan ,
y en proba 'ls seus vassalls posan,
lo nom d' ell als fills que tenen .
Y així , si hipócrita , es franch ;
si capficat , es alegre ;
y si es blanch se diu que es negre ;
y si es negre 's diu que es blanch .
Y ni la vritat coneix ,
ni pot saber com nosaltres,
ni pot coneixe á n' als altres,
quant ni ell á n' ell se coneix .
Y per có , encara que jo
sò cortesá , dich princesa ,
que el Rey que delicadesa
tenir puga per ser bo...
Si tè la vritat per nort
y obrar vol sempre ab bondat ,
per saber bè la vritat
tè de fer penjá á sa cort .

DALMIRA. Si així en tot la cort disposa
es clar que re 's pot saber.

BARÒ. * La cort es lo gran poder.

DALMIRA. Pero... anant á un 'altra cosa,
y ja que vos havéu vist

aquí amagat la entrevista.
¿Què tal lo Duch?

BARÓ. ¡Ah! un artista.

Ara entusiasta... ara trist...
Feya rodolar coronas...
donava al poble las perlas...
veya 'l trono fet esberlas...

DALMIRA. ¡Qué 'm diheu!

BARÓ. ¡Oh! Cosas mòlt bonas.

DALMIRA. Lo que jo saber voldria
y preguntarli en tornant,
es perque s' ha enfadat tant
lo Rey, quant son plech llegia.

BARÓ. ¡L' ha d' haver mòlt indignat
quant fins l' ha posat prou brau
per ferlo eixir del palau!

DALMIRA. Y vos, Barò... ¿Qu' heu pensat?

BARÓ. Que aquí 'ns quedem si podem;
mes que si perdem las rahons—
arrepleguém los milions
y al estrangè 'ns los gastem.

DALMIRA. ¿Pero vos no havéu pensat
que si 'l poble triunfa, es lley
que elegeixi un altre Rey?

BARÓ. ¿Y vos havéu proposat?...

DALMIRA. Vence ó morí en la batalla
ja que la vam comensar :
Per reyna aquí vaig entrar...
¡O el mantell ó la mortalla!

BARÓ. ¿Y teníu lo medi?

DALMIRA. Sí.

Avuy l' he sabut trovar;
medi que 'm fa popular
y que 'ns salva á vos y á mí.

BARÓ. * Allavoras convenim
en que, si 'l Rey ara guanya,
anem seguint, se l' enganya
y així ab la nostra 'ns surtim.
Mes si, com vos ja teméu,
nos pert lo poble 'l respecte,
surtiu ab lo cop d' efecte
y á tots plegats nos salvéu.

DALMIRA. Quedéu sense cap cuidado.

BARÓ. Ara sols falta pensar
qui á n' al Rey ha de salvar.

DALMIRA. No ha estat may del meu agrado.
Y si tenim ocasió
y 'ns escapém bè nosaltres,
lo Rey, barò, y tots los altres,
que 's salvin pe 'l sèu cantò.

ESCENA XIII.

Lo BARÓ, lo PATGE, los ministres.

- BARÒ. ¡Ella sap tots los registres
pera los sèus fins tentar!
- PATGE. Senyor?... (Entrant.)
- BARÒ. Ja pòden entrar. (Ló Patge se 'n va.)
Hi haurá Concell de ministres.
(Van entrant tots los ministres, saludant.)
- BARÒ. Ja que tenim la ocasiò
de que avuy tots podem serhi,
assentemns' y el ministeri
pot comensar la sessiò.
- (S' assentan, fent un rotlló las cadiras y de manera que 'l Baró vinga al
costat de la taula pera tocar la campaneta, que ara toca perque s'
assentian.)
- MARINA. Pero...
- BARÒ. Podem parlar clar
quant per nosaltres s' enrahona.
- GRACIA. Lo Rey...
- BARÒ. Ja fa mòlta estona
que 'l foch ha anar á manar.
- METRALLA. Pido la palabra.
- BARÒ. Es vostra.
- MARINA. Jo la demano.
- BARÒ. Després.
- GRACIA. Jo la vull ans.
- BARÒ. ¿Y cóm es?
- GRACIA. Per alsar la causa nostra.
- BARÒ. Llavors deixemlo explicar (Al del costat.)
perque així mes no 'ns enredi.
- GRACIA. ¿Hi ha algú entre nos que li quedi,
algun parent per emplear?
- BARÒ. Ja 'ls havem empleat tots.
- GRACIA. Jo també tots menos un,
y aixís, per vall ó per munt,
vull darli empleo... en pochs mòts.
- BARÒ. ¿Mès diguéu com ho farè
si d' empleos no n' hi ha prou?
- GRACIA. Inventá un empleo nou.
- BARÒ. Concedit: l' inventarè.
- GRACIA. Just es que entre tots nosaltres
nos repartim lo turrò.
- BARÒ. Entrém en altre cuestiò.
- GRACIA. Fora d' aixó, no 'n sè d' altres.
- BARÒ. (Fora l' turrò en res atina.)
- MARINA. (No he vist may home més maua.)
- BARÒ. Acabem. Tè la paraula
(Campaneta.) lo ministre de marina.
- MARINA. Jo tinch de dirlos no més
que l' almirant Llorensana

rems per la escuadra demana,
y jo, un rem, no sè lo que es.
¡Vos no sabéu!

BARÒ.

METRALLA.

GRACIA.

ULTRAMAR.

¡Impossible!

¡Aquest home desatina!

¡Ser ministro de marina
y no saber!...

TOTS.

METRALLA.

BARÒ.

¡Oh!

¡Es horrible!

¡Orden, y callin tots tres (Campaneta.)
que no es al fi cap desgracia!

GRACIA.

BARÒ.

Mes si es...

Aquí està la gracia,
serho sens entendrehi res.

Los rems son aquells dos pals
ab que 'ls remers fan així.

MARINA.

BARÒ.

MARINA.

BARÒ.

¡Ah! vatural! ¿Alló es? (Boga.)

Sí.

Donchs ne vol deu mil, cabals.

Que 's fassin donchs com los altres,
y, sobre 'l que valguí aixó,
que s' hi afegeixi un miliò
que 'ns lo partirem nosaltres.

TOTS.

BARÒ.

Aprobat. (Remors fora.)

Pero ni un mot
dihem d' aquesta broma estranya.

GRACIA.

BARÒ.

METRALLA.

Lo general diu que 's guanya.

¡Oh! Ell sempre ho guanya tot.

Teniendo el fusil inglés
seria el fuego mas vivo.

BARÒ.

Que se 'n comprin y al recibo
que hi posin mitj miliò mes.

TOTS.

MARINA.

Aprobat.

Tots convenim
sempre ab lo grau parer vostre.

BARÒ.

Com tot para en profit nostre
dupto molt que may renyim.

Pero, tornant á parlá ara
de lo del ordre alterát,

es porque no hem fusellat
ni hem desterrat prou encara.

MARINA.

¿Pero y per vos no es desordre
un fusellar tant seguit?

BARÒ.

Si ho fa un govern constituit,
desterrá y fusellá, es ordre.

MARINA.

BARÒ.

GRACIA.

Ja hem acabat la qüestió.

¿Hi ha algú més á qui dar aula?

Demano jo la paraula
per una proposició.

BARÒ.

GRACIA.

¿Y es?

Que aixó de fer posá
de mes aquest mitj miliò...

es molt crescut... y 'm fa pò
que al fi sens coneixerá.

TOTS. ¡Oh! ¡oh! ¡oh! ¡Foral (Rient,)

GRACIA. Qué passa.

¿He dit potsè un disbarat?

BARÒ. Heu estat desacertat.

GRACIA. Jo crech que 'n fem un xich massa,
y, si 'l poble per desgracia
al fi va entrant en malicia...

BARÒ. ¡Per ser de gracia y justicia
hi heu tingut molt poca gracia!

MARINA. Si aixó prédica vol sè
afegiuhí algun versícul.

BARÒ. ¡No he vist paper mes ridícul
que 'l que fa un home de bè!

GRACIA. Donchs jo, aixó, opino que no.

TOTS. ¡Que sí! ¡Que sí!

GRACIA. ¡No!

BARÒ. (Campaneta.) ¡Silenci!

Ordre, senyors, y comensi
á passarse á votació.

(De un á un.) Si. Si. Si. Si. Si.

GRACIA. No.

BARÒ. Sí.

MARINA. Sols vos lo «no» heu volgut dar.

BARÒ. (En tractantse de pescar
pochs ne volen desisti.)

GRACIA. Me retiro derrotat;
mes no per ço 'm desagrada.

BARÒ. Proposició reprobada
per...

GRACIA. Per unanimitat.

BARÒ. O vostra memoria es poca
ó que heu dit «no» recordéu.

GRACIA. Donchs ara en «sí» 'l canviaréu.

BARÒ. (Vol cobrar lo que li toca.)

METRALLA. Ahora vamos señores
á la cuestion palpitante.

MARINA. La revolució.

BARÒ. Adelante.

METRALLA. ¿Qué hago con tantos traidores?

BARÒ. Aixó ho veurém si triunfém.

GRACIA. Hem de lliberalisarnos.

BARÒ. Al contrari; hem de juntarnos
y ser mes tirans debem.

Un cop vensut lo desordre
que ara pe 'l carrer veyéu,
tè 'l que vens, á favor sèu,
sempre á tota la gent d' ordre.

Aquesta gent timorata
que, si l' ordre y quietut tenen,
fins en sostenir convenen

á qui 'ls roba , 'ls pert y 'ls mata.
Ajudats per tots aquets
y ab la tirania vostra,
nosaltres farem la nosira
y tindré m als pobles quiets.
Lo Rey, aixi 's casará
ab la princesa Dalmira
que es tota nostra y suspira
tambè per tiranisá...
Jo no perdrè la ocasio.
y aprop d' ell, tot fent lo maua...

GRACIA.

Torno á demanar paraula
per una proposició.

BARÒ.

Concedida.

MARINA.

(Ja serà

algun disbarat dels sèus.)

GRACIA.

Sò del parer, senyors mèus,
de que 'ns hem de reportá.
Comprench que la adulació
y condescendencia vostra
pot fernos al Rey ben nostre;
pero tanta , crech que no.

Y si ell un dia coneix
que aixis li fem fer lo bobo ..

TOTS.

¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh!

(Desetxantlo.)

BARÓ.

¿Qué?

DUCH.

Que trovo

que sempre sòu lo mateix.

D' adulacions feu acopi,
que , per massa , es ben vritat
que no s' queixa l' adulat.

GRACIA.

¡Poch coneixéu 'l amor propi!
Mes si així al Rey com un neci
posém devant de la Europa?

BARÒ.

¿Si fentho aixi es com nos topa
que 'ns fa que caigui al despreci?

UNS.

¡ Mòlt ben dit !

ALTRES.

¡ Bravo !

(Aplausos.)

GRACIA.

¿ Quedém ?...

BARÒ.

En que, si 'i mèu poder guanya,
com ans á n' al Rey s' enganya
y més que ans l' adularém.

A un Rey, sols lo sè adulat
per los que 'l voltan, l' halaga,
ó sino.... 'l Duch sap com paga
l' haverli dit la vritat.

MARINA.

Passém donchs á la cuestió
de si fòs d' ells la victoria.

BARÒ.

Si acás me queda la gloria
de haverho ja arreglat jo.
Tewent ja aquest compromís
y ab los papers que embullo

fa un any que diners recullo
y en gosarém á Paris.

GRACIA.

Entesos donchs.

ULTRAMAR.

Pues me alegro.

METRALLA.

Parto al punto á ametrallarles.

ULTRAMAR.

Y, si lograis sujetarles,
palo siempre, palo al negro.

BARÒ.

¿ Voléu di qué?...

ULTRAMAR.

Son muy brutos.

MARINA.

Las deu.

(Mirant los relotjes.)

GRACIA.

¡ Oh ! Temps ha que son !

BARÒ.

Se levanta la sesion.

(Campaneta.)

METRALLA.

Las diez y veinte minutos.

ESCENA XIV.

Los mateixos, lo PATGE.

PATGE.

¡ Ah ! ¡ Senyors ! ¡ Salvéus per Deu !

CRITS FORA.

¡ Mori ! ¡ Mori !

UNS.

¡ Que !

ALTRE.

¿ Que passa ?

PATGE.

¡ Que 'l poble 'l llindar traspassa,
y us ve á matar !

BARÒ.

¡ Viva Deu !

CRITS.

¡ Mori !

BARÒ.

¡ Oh ! (Corrent de l' un cantó á l' altre.)

MARINA.

¡ Quina confusió !

BARÒ.

Y si ells poden atraparnos...

METRALLA.

Vendrán para ametrallarnos.

BARÒ.

¡ Qui podrá salvarnos !!

ESCENA XV.

Los mateixos, DALMIRA.

DALMIRA.

¡ Jo !

METRALLA.

Mas vos senyora...

BARÒ.

Calléu.

(Dalmira va al trono, pren la corona, y anant á la finestra parla ab lo poble.)

DALMIRA.

¡ Magnolia ! Jo hi he ajudat

al que 't ha tranisat;

pero ha sigut pe 'l bè tèu.

Així tu ab ira has trencat

tas ominosas cadenas,

y un passat de dol y penas

cámbias per ta llibertat.

Ja que ella 'ls drets tots te dóna

y poble 't fa soberá,

pera qui la vulguis dá

te tiro jo la corona.

(Tira la corona al poble y espera ab ansietat apoyada en la finestra.)

BARÒ. ¡ Bon discurs !
DALMIRA. ¡ Oh ! Jo os abono
que á n' al cor del poble arriba.
CRITS FORA. ¡ Viva la princesa !
FORA Y DINS. ¡¡ Vival !
DALMIRA. Ja puch pujar á n' al trono.
(Y se n' hi va magestuosament, fins que al pujar la primer grahò, surt lo Duch per una porta secreta y la deté ab la espasa.)

ESCENA XVI.

Los mateixos, lo DUCH.

DUCH. Si 'l poble que 'm creu á mi
no destruis vostra victoria.
(Y, anant á la finestra, crida al poble.)
¡Moria la princesa!
POBLE FORA. ¡Moria!
TOTS. ¡Oh! (Tots pòden fugir menos lo Baró.)
DUCH. ¡ Vos no us movéu d' aquí! (Detenitlo.)

ESCENA XVII.

Lo DUCH, lo BARÓ.

BARÒ. ¡Per Dèu bon Duch!
DUCH. Sò lo poeta,
y ja que ab la vostra trama
ahí 'm vau fè fè á mi 'l drama,
jo ara us farè fè 'l sainele.
BARÒ. ¡Per Dèu la vida!
DUCH. 'Ls papers
ab que, en lo Banch-d' Inglaterra,
tot lo robat á ma terra
m' han donar, fèt diners.
BARÒ. Pero...
DUCH. Jo sè que 'ls portéu
perque ab ells fugir pensavau.
BARÒ. Teniu. (Dantli un plech que treu del pit.)
DUCH. La vida acabavau
y ara ab aixó la salvéu.
BARÒ. ¡Mes per hont fujo! (Espantat de remors que s'ouhen.)
DUCH. Per 'quí.

ESCENA XVIII.

Lo DUCH, BLANCA.

BLANCA. ¿Y 'l deixál sol no us inquieta?
(Veyent que, al surtir ella, lo Baró fuig per la porta lateral.)
DUCH. Vull que ara 'm fassi 'l sainele.
BLANCA. Mes...
DUCH. Entréu, senyora, ab mi.
(Y dant la ma á la princesa se 'n van per una porta lateral.)

ESCENA XIX.

Lo BARÓ, lo poble.

(Que presentarà un verdader grupo revolucionari, portant armas, cascos y uniformes militars de distintas épocas, procurant que formi un conjunt poétich. Lo Baró entra per la mateixa porta per hont havia fugit y 'l poble li corra al darrera empenyentlo, trayentli totas las condecoracions y portantlo de l' un à l' altre. Mentres lo coro fa aixó, lo poble va desguarnint lo saló y, dalt de las llansas que portan, uns hi penjan cuadros com fent estandarts, altres, cortinatjes: treuen tots los pendons dels grupos d' armas, y fan ab tot un verdader cuadro de revolució.)

MÚSICA.

BARÓ. Per Deu perdoneume...
Jo sé que he faltat...

UNS. Doneume la banda.
(*Un li pren y se la posa.*)

ALTRES. Doneume 'l collar. (*Idem.*)

BARÓ. Tant y tant estiran
que m' escanyaran.

UNS. Ja semblo un ministre.
(*Posantse creus y cosas que li prenen.*)

ALTRES. Ja só general)

(En aixó ja l' hi han pres barret, espasa, perruca y tot menos res de roba; mes ja va descordat de casaca, armilla, etc.)

CORO. Aquest era 'l lladre
que a tots no 's robava,
lo qui 'ns despullava
per anar rumbant.

BARÓ. ¡Ay, ay, ay, ay!

CORO. Deixemlo en camisa
com ell nos deixava
y després 's acaba
per durlo triunfant.

BARÓ. ¡Ay, ay, ay, ay!

¡Ay, ay, que ja temo
que aixó dura massa
ja de mida passa
tabola tant gran...

TOTS. Rataplam;
(*Ab los tambors que duhen.*)

BARÓ. Y si al fi la broma
tant los electrisa
polser fins camisa
per riure 'm treurán.

TOTS; Rataplam;

(Portan la cadira del trono y li assentan, y un que ha arrancat lo dosser portantlo dalt d' una llansa, li posa.)

CORO. Pujéu a n' al trono.

BARÓ. ¡Per Deu pietat!

CORO. La professo en marxa.

BARÓ. ¡Jo ho he ben pagat!

(Se forma la professó ab banderas, péndons, cuadros, y tots portan una cosa ó altre del Baró)

CORO. Per traïdor, per mal ministre,
y perque al poble ha enganyat,
abuy lo poble s' en venja
passejantlo deshonrat.

BARÓ. ¡Ab aquesta brisa
posarme eu camisa!
Ja d' esgarrifansa
te, te, te, te, te.

(Petar las dents de fret.)

No mes al anarhi,
no mes de pensarhi,
ti, ti, ti, ja 'm moro.
ti, ti, ti, de fret.

Y després d' haver donat una volta pe 'l teatre des = paréixen p' el
(fondo.)

ESCENA XX.

Lo DUCH, GUILLEM.

(Que al surtir lo deté 'l Duch)

DUCH. ¿Que voléu fer?

GUILLEM. Conténir

que no 'l mati 'l poble irat.

DUCH. No ho teméu, perque hi manat
que aixis sols se 'l fès sufrir.

BLANCA. ¡Ah! ¡Senyor! ¡Senyor! ¿Que passa?

DUCH. Ja ho p' déu per si saber.

GUILLEM. Llegiu, senyora, est paper
sino es ecsigirvos massa.

(Li dona la carta que li havia dat lo Duch, y Blanca la llegeix.)

BLANCA. «Senyor: com que estich cert de
» que 'us espian, llegiu baix que
» ningú us senti. Feu véurer que
» aquesta carta vos indigna y
» que surtiu correns del palau, després
» tornarem á entrarhi per la porta
» secreta y podréu véurer com vos
» vénen tots los que al devant vostre
» tant vilment vos adulan.

¿Y vos ho heu fèt, senyor?

GUILLEM. Sí, y he vist pe 'l mèu dolor
tot lo que ara aquí ha passat.
He vist que l' adulació
á ser un tirá m' ha dut,
que al mèu poble jo he perdut
y que m' he deshonrat jo.
He vist quant de vil se tanca
en Dalmira y en quí odiòs
m' ha venut, y he vist que vos...
sou... la papallona blanca.

(Amorós besantli la ma.)

BLANCA. Senyor... jo..

GUILLEM. Vostre rubor
m' enamora mès, princesa,
perque 'm proba la riquesa
de sentiments d' un gran cor.

DUCH. ¡Perqué no heu volgut salvar,
quant á temps hi erau encara,
lo vostre trono!

GUILLEM. Potsè ara...

- DUCH. Ara ja, senyor... es tart.
Ja lo poble ha dat lo crit
d' ¡Abaix lo rey! en sa furia,
y pendria per injuria
lo ser en res contradict.
- GUILLEM. Ja veyéu donchs si delíro
volent ma ditxa y la vostra,
quant ja la corona nostra
en poder del poble miro.
- BLANCA. ¡Y pensavau vos, senyor,
que sens ella no us voldria?
¡Quant mes gran vostra agonía
més inmens es mon amor!
- GUILLEM. ¡Oh! ¡Si així 'm voléu amar,
quí ma venturá assessina!
- DUCH. Vos queda fiel l' isla Albina;
aneuhi junts á regnar.

ESCENA ÚLTIMA.

Los mateixos, lo POBLE.

- UNS. ¡Mori 'l Rey!
- ALTRES. ¡Mori!
- GUILLEM Y BLANCA. ¡Ah!
(Abrassantse ab temor de ser insultats pe 'l poble, que 's conte ai véu-
rer al Duch.)
- DUCH. ¡Senyor!
¡No teméu mentres jo hi sigui!
- UNS. ¡Mori el Rey! (Entrant ara,)
- ALTRES. ¡Mori!
- DUCH. No 's digui
quant ja ha pagat son error.
Ell deixá 'l trono ha promés
perque senyò 'n sia 'l poble,
Tè un' isla fiel, y, ab cor noble,
d' ella 'l rey vol ser no mes.
- GUILLEM. Allí 'hont jo ab vos puga anar
será ahont mes ventura hi hagi. (A Blanca.)
- BLANCA. Si no 'ns deixém adular.
- DUCH. Y recordéu bè l' adagi:
—Qui 't vol bè 't farà plorar.
Mentre 'l poble la liissò
deu tenir sempre present
de que un rey may sol ser bo:
si no ho es, per intenciò,
y si ho es, perque dolent
lo fa ser la adulaciò.

MÚSICA.

DALMIRA. Siguém sempre amants esposos
pe 'l be de nostres vassalls,
y gosem de las delicias
que du la felicitat.
L' amor mes pur nos inspira,
vos tenu lo cor mes gran,
y recordém be l' adagi:
Qui 't vol be 't farà plorar,
CORO. Siguén sempre amant esposos
pe 'l be de vostres vassalls
y recordeus del adagi:
Qui 't vol be 't farà plorar.

PROU.

NOTA.—Ab la pressa que sou impressa l' obra nos olvidarem de que, despres del vers de música del primer acte que diu: «Dels del Duch accepta prompte tdtas las dimisions» deu seguir lo següent:

Ja 'm dona la ditxa
mes dolsa y mes pura
ta doble ventura
que ab ells he trovat:
M' enllasso ab ma hermosa,
castigo de Russia
la infernal astucia,
y el llor n' es guanyat.

Y mentres ataca
la caballeria
y la infanteria
per mí guanya llors,
jo gosaré en brassos
de ma cara esposa,
la calma ditxosa
del mes pur amor,

ALTRE.—En la representació deu suprimirse tot lo que va de l' una estrella à l' altre.

OBRAS DRAMÁTICAS

DEL MATEIX AUTOR

QUE S TROVARÁN EN LAS PRINCIPALS LLIBRERIAS.

LAS JOYAS DE LA ROSER.	Drama	3 actes 8 rals.
¡O REY Ó RES!	Drama	3 » 8 »
LAS MODAS.	Drama	3 » 8 »
LA ROSA BLANCA.	Drama	3 » 8 »
LA URBANITAT.	Comedia	3 » 8 »
LAS FRANCESILLAS.	Comedia	3 » 8 »
LA SABATETA AL BALCÓ.	Comedia	2 » 6 »
PALOTS Y GANXOS.	Comedia	1 » 4 »
LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.	Parodia	2 » 1 »
LO PUNT DE LAS DONAS.	Comedia	2 » 1 »
LOS HÉROES Y LAS GRANDESAS.	Parodia	2 » 2 »
LAS CARBASSAS DE MONROIG.	Comedia	2 » 1 »
LICEISTAS Y CRUZADOS.	Comedia	2 » 1 »
LO CASTELL DELS TRES DRAGONS.	Parodia	2 » 1 »
¡OUS DEL DIA!	Parodia	2 » 1 »
LA VAQUERA DE LA PIGA ROSSA.	Parodia	2 » 1 »
LO CANTADOR.	Parodia	2 » 1 »
LA VENJANSA DE LA TANA.	Parodia	2 » 1 »
UN MERCAT DE CALAF.	Comedia	2 » 1 »
SI US PLAU PER FORSA.	Zarzuela	2 » 1 »
UN BARRET DE RIALLAS.	Comedia	1 » 1 »
LO BOIG DE LAS CAMPANILLAS.	Parodia	1 » 1 »
EN JOAN DONETA.	Comedia	1 » 1 »
LA BUTIFARRA DE LA LLIBERTAT.	Disbarat	1 » 1 »
LAS PILDORAS DE HOLLOWAY.	Disbarat	1 » 1 »
¡COSAS DEL ONCLE!	Comedia	1 » 1 »
I. ÚLTIM REY DE MAGNOLIA.	Ópera	3 » 4 »